Масси а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

ЗНАК ПОЧЕТА

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ»)

ОРГАН ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОГО ОБКОМА КПСС, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОЙ АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ШОАТТА, 22 ноябрь, 1975 шу • № 140 (5211). • Мах 2 кеп.

КПСС XXV СЪЕЗДА НАКЪАДОЛХАШ

МЕХКДАЬТТА ЛЕХАРИЙ ТОЛАМАШ

КПСС XXV съезда сийленца накъабаха кийчлуш ба старогрозненски бурув деттараш. Ер шу доладелча гІоне 20496 метр бурув техад цар. Из планагІа итт бетта тоха дезаш хинначул 1266 метр совгІа да. Керда техника, дикагІйола технологи балха юкъейоалаярах, доллача хІаман кхомбарах нийслагІча пятилетка шерашка 4.300 эзар сом кходаьд предприяте коллективо.

Къахьегама толамаш кхы лаьгІ ца долийташ хьайоагІа коллектив укх ноябрь бетта деношка а. Духхьала хьалхарча итт дийнахьа планал совгІа 325 метр бурув техад старогрозненски бурув деттараша.

Къаьстта дика лел гІулакхаш коммунист Мехедов Борис Александровича кулгалдеча ВЛКСМ XVII съезда цІерагІча комсомольско - кагирхой бригаде. Ноябрь бетта планагІа № 1007 йолча скважинана 190 метр бурув тоха дезаш яр из коллектив. Керда техника, дикагІйола технологи балха юкъейоалаярах а, сменашта а къаьст-къаьстача бурув деттараштa а юкъе шерра социалистически яхь яржарах а укх бетта хьалхарча пхьайтта дийнахьа 494 метр бурув тоха вІаштІехьдаьннад цу коллектива.

Иштта дика къахьегаш я къонача коммуниста Сергеев Виктор Борисовича кулгалду комсомольско - кагирхой бригада коллектив а. Октябрь бетта бурув тохара план 258 процент кхоачашъяьй бригада бурув деттараша, пайда эца балха ха 93 процентага кхачийтар. Иштта дика къахьегама толамаш доах укх ноябрь бетта а. Хьалхарча декадагІа планал совгІа 46 метр бурув техад, 50 эзар сом пайда а баьб.

Дикача къахьегамца белгальяьннай коммунисташа В. Рябова, И. Плотникова, А. Каплоухова кулгалду сменаш, бурув деттарий гІончаш Кузнецов Василий, Горло Юрий, Межиев Алик, Матешов Олег, иштта кхыбараш а.

Т. АЛЕКСЕЕВ.

Дикача хьокхамашца чакхйоаккхаш латт нийслагІа пятилетка Урус-Мартановски района «Гойтинский» совхоза доярка Кадырова Эмас.

Укх шера 1 ноябрь тІакхоачаш толамца кхоачашйир цо шура яккхара нийслагІча пятилетка план. ХІара кхоабача Іаттагара 10432 килограмм шура яьккхар план 10150 килограмм йолаш. Цу дийнахьа кхоачашдир Эмас шура яккхара укх шера ше тІаийца социалистически декхар а. Ферма дояркашта юкъе яьржача яхье хьалха я из.

Цхьайтта шу да Кадыроа Эма доярка йола. Цу юкъа дукха дика гІулакхаш карагІдийнад цуна. Массехк къонача дояркана новкъостал даьд дозахан леладара говзал караерзае. Масса хана кийча я из шийца цхьана болх беча сага дикача хьехамаца, эше гІулакхаца новкъостал де. Цудухьа еза из дояркашта, сий ду коллективо.

Дукхача хана денз хьаьнала къахьегарах Юбилейни медаль еннай цунна. Из я нийслагІча пятилетка ударник яха цІи лелаеш.

СУРТА ТІА: «Гойтинский» совхоза доярка Э. Кадырова.
И. ПЛИЕВА сурт.

ПЯТИЛЕТКА — ХАНАЛ ХЬАЛХА

«Консервплодоовощ» яхача объединене «Орджоникидзевский» сома - баьцадаарий совхоза къахьегамхоша, КПСС XXIV съезда решенеш чакх а йоахаш, нийслагІча пятилетка план ханал хьалха кхоачашъяьй паччахьалкхенга юрта боахама продуктай масседайна дохкара.

1975 шера 1 ноябрь хьатІакхоачаш совхозо паччахьалкхенга дехкад 2731 тонн ялат, планагІа лаьрхІача 1250 тоннана меттел, сом 15044 тонн бехжаб, планагІа лаьрхІача 12240 тоннана меттел, баьцадаараш 16259 тонн дехкад, планагІа лаьрхІача 16220 тоннана меттел. Паччахьалкхенга дулх дохкара пхе шера план 128,4 процент кхоачашъяьй, шура йохкара план — 101,4 процент.

Лаьтта леладара культура лакхъяреи производства кхоачамех пайда дикагІа эцареи чотах 1970 шераца нийсбича 1975 шера хІара гектара тІара сома хьувкъам 17,5 центнерагара 87,5 центнерага кхоачаш лакхбеннаб. баьцадаарий хьувкъам (моша горошек йоацаш) — 65 центнерагара 115 центнерага кхоачаш, ялата хьувкъам — 20,6 центнерагара 28,1 центнерага кхоачаш.

4 шеран 10 беттан совхозо реализаци яьй 10,3 миллион совгІча сома маьха продукцена, 1,5 миллион совгІча сома пайда баьб.

КПСС XXV съезда накъайодаш совхозо лакхача агротехнически бoараме чакхдаьхад деррига юртбоахама балхаш, 1976 шерарча хьувкъама дика ларл еллай.

МАШИННАЬКЪАХОЙ ГІУЛАКХАШ

КПСС XXV съезда сийленца накъабахара къахьегама вахте а этта доккхий социалистически декхараш тІаийцад Грозненски локомотивни депо тепловозий машинисташа. Хьалха тІаийцача декхарех цар дош деннадар планал совгІа 950 эзар тонн халкъа боахама мухь дІа-юха бахьа, хІаьта парте аргІанарча съезда сийла тІаийцача социалистически декхарех цхьа миллион тонн халкъа боахама мовхьаш дІа-юха дахьа лаьрхІар цар. Уж декхараш укх шера 18 ноябре толамца кхоачашдаьд машиннаькъахоша.

ХІара рейсагІа боккха пайда а беш, планагІа лаьрхІачул совгІа халкъа боахама мовхьаш дІа-юха кхихьад тепловозий машинисташ Григорьев Иван, Магомадов Валид, Истамулов Султан, Андреев Валентин, Гришенков Леонид, кхы дуккха бараш а керте латтача локомотивни бригадаша. Ер шу чакхдалалехьа кхы а планал совгІа 60—70 эзар тонн халкъа боахама мовхьаш дІа-юха дахьа лерхІ цар.

* * *

Грозненски локомотивни депо механически цехерча «профессех дикагІбараш» яхачар цІераш йоахача хана эггара хьалхарца кулгалхоша цІи йоаккх токара Санина Анастасий. Эггара йоккхагІа опыт йолчарех цаІ лоархІаш я из цу цехе. Шиий шоллагІйола цІа лоархІача механически цехе из къахьегаш йола 30 совгІа шу да. Цу шерашка шиий опыт дог раьза долаш дІа а луш 12 башха дика специалист хьалкхеваьв цо.

Коллективе чІоагІа лоархІаш я сийлеши я Анастасия Семеновна. Цкъа саша дуккхаза а хийржай из профсоюза цехкома членалла, къахьегамхой Октябрьски райсовета депутаталла. Башха дика къахьегама толамаш доахаш хиларах цунна еннай коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цІи, «1974—1975 шерашка социалистически яхье котъяьннар» яха шиъ сийлен знак.

Укх деношка цунна къахьегаш болча болхлоша дег тІара лоагІача дІаййхача дешаща ловцаш доахаш даькъала йиннар из цун цІа деповски «къахьегама сийлен книжка» тІа яхьарах. Иштта цу книжка тІа йихьай тепловозий машинистий Луганский Анатолий Ивановича, Потемкин Генадий Петровича, кхычар цІераш.

* * *

Гудермесски машиннаькъа станце машиннаькъахоша чІоагІа лоархІаши сийлеши ва башмачник Исраилов Айбулат.

— Исраилов Айбулата кулгалду составительски бригада болх беш йолча хана, — йоах станце тепловозий машиниcташа, — грузови составашта обработка яра план 20—25 процент тІехкхоачашъе вІаштІехьдоал.

Иштта къахьегаш хиларах укх деношка «Грозненски машиннаькъа отделене дикагІвола башмачник» яха сийлен цІи елар цунна.

Г. АНОХОВ.

НОХЧ - ГІАЛГІАЙ АССР ХАЛКЪА ПИСАТЕЛЬ (ПОЭТ) ЯХА СИЙЛЕН ЦІИ ОТТАЯРАХ ДОЛА
НОХЧ - ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо соцам бу:

1. Нохч - ГІалгІай АССР халкъа писатела (поэта) сийлен цІи оттае.
2. Нохч - ГІалгІай АССР халкъа писатела (поэта) сийлен цІерах йола положени чІоагІъе.

Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Г. СКЛОКИН.

г. Грозный,
19 ноябрь 1975 шу.

НОХЧ - ГІАЛГІАЙ АССР ХАЛКЪА ПИСАТЕЛА (ПОЭТА) СИЙЛЕН ЦІЕРАХ ЙОЛА ПОЛОЖЕНИ

1. Нохч - ГІалгІай АССР халкъа писатела (поэта) сийлен цІи лу Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо.

2. Нохч - ГІалгІай АССР халкъа писатела (поэта) сийлен цІи лу литература деятелашта — советски литература дегІадоаладара новкъостал деш йола, лакха идейни художественни произведенеш хьаяьча, общественни вахаре, республика къахьегамхошта коммунистически кхетам луча хьинаре дакъа лоацача прозаикашта, поэташта, драматургашта.

3. Нохч - ГІалгІай АССР халкъа писатела (поэта) сийлен цІи яларах дола дош оттаду республика Министрий Совето.

Сийлен цІи ялар дехар де йиш я, шоай предложенеш республика Министрий Совета дІа а луш Нохч - ГІалгІай АССР писателий Союза правлене, къахьегамхой депутатий районнийи городскойи Советаша, цар исполнительни комитеташа, партийни, профсоюзни, комсомольски, кхыйолча общественни организацеша. Иштта дІачулучу каьхаташца хила еза культура болхлой профсоюза обкома заключенеш.

4. Нохч - ГІалгІай АССР халкъа писатела (поэта) сийлен цІе еннача наха Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен Грамота лу.

5. Сийлен цІи Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо мара дІаяккха йиш яц.

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМЕ

КЪОНАЧА ДЕПУТАТИЙ ЙОАКХО ЯР

Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиум шиий аргІанарча заседане хьежар «Къахьегамхой депутатий Заводской районни Совета исполкомо къонача депутаташца беча балха опытах» долча дешага.

Лакхехьарча Совета Президиумо белгаллдир Советий болх цІахо тоабара хьакъехьа парте XXIV съезда решенеш, КПСС ЦК соцамащ, «СССР-ча къахьегамхой депутатий Советий депутатий статусах» дола Закон кхоачашдеш районни Совета исполкомо цхьайола опыт Іоаьый депутаташца организаторски болх бара, боахами культуреи хьалъечара цар лоархІам айбеча, нахацара бувзам чІоагІбеча.

Боккха теркам тІабохийт райисполкомо къонача, эггара хьалха хержача депутаташца беча балха. Уж берригача депутатех 63,7 процент ба. Районни Совета исполкомо оттаьый къонача депутатий дешара перспективни план. Цу тІа йоккха моттиг дІалоац советски балха дешаша, депутатий статусахи городерча районни Советахи долча Законаша. Къонача депутаташа дешара пайдане форма а хинна дІаэттад каст-каста чакхдоаха «депутата денош», семинараши совещанеши. Къонача депутатташта доккха новкъостал ду районни Совета исполкомерча депутата цІено. Депутаташца беча балха организационни методически центр а хинна дІаэттад из.

Райисполкомо къонача депутаташтa массаза а дІахойт районера гІулакхаш мишта лел, Совета хьалхашка латта декхараш. Хоржамий участкашка депутаташа беча балхах дукхагІа пайда балара, харжархошпара цар бувзамаш чІоагІдара, Совета балха юкъе нах дукхагІа озара боккха лоархІам болаш я территориальни хьисапе вІашагІъехка депутатски групаш. Районе вІашагІъеллай ворхІ депутатски группа. Шиий болх дика лелабу № 5 йолча Чернореченрча депутатски группа (председатель райсовета депутат, № 31 йолча юкъерча школа директор А. Я. Корнишина). Районни Совета исполкомаца, массазарча комиссешца айхха бувзам а лоаттабеш, общественни организацеех чІоагІале а лувцаш депутатски группо вІаштІехьдоах торговле, общественни кхачан, бытови гІулакхаш дара, коммунальни боахама предприятей балха тІахьожам лоаттабелга, шиий заседанешка цу предприятей кулгалхошка ладувгІ, кхоачамбоацараш дІададахара де дезар ду.

ДукхагІбола депутаташ каст-каста вІашагІбетталу харжархошца, царна дІабовзийт Совето бу болх, гражданаш тІаийбу.

Статусах долча Закона дІадеххача тайпара райисполкомо йоакхо ю Совете а цун органашка а къонача депутаташа хьинарегІа болх бара. Депуташка хьалхагІе а дІахойт сесси маца хургья, цига маларгІа дешаш дувцаргда. Райсовето тІадиллларца цар дакъа лоац предприятей, организацейи учрежденейи болх тохкача, эшаш йолча материалашца уж Іалашбу. Цу деррига а Іалашду сессешка дукхагІа бола депутаташ ухилга, цун балха юкъе цар дика дакъа лоацилга. Иштта пхийттазлагІа хержача Совета кхаь сесса къамаьл дир 24 депутата, царех бархІ къона депутат вар. Цу сессешка депутаташа 4 запрос йир. Пайда боалаш я районни Совета выездной сессеш.

Паччахьалкхен гІулакхаш чакхдоахача къонача депутаташа хьинарегІа болх бара боккха лоархІам болаш да массазарча комиссешка цар дакъа лацар. Райисполкомо массазарча комиссей болх лертІабоах, цар инициатива хьал а лоац дегІа а йоалаю, организационно - технически новкъостал ду. ХІара квартале массазарча комиссей председателашца семинараш ю. Цига дувц комиссей балха планировани яра, цар Совета, исполкома, шоаш тІаийна решенеш кхоачаш мишта ю хьожача дакъа лацара дешаш, балха опыт дІа-юха йовзийт.

Массазара комиссеш юкъеуз Совете сессеи исполкома заседанеи дувца увттаду дешаш кийчдара. Иштта укх шера массазарча комиссеша дакъа а лоацаш кийч а дь сессешка дийцад цхиъ дош.

Хьинар гойташ болх беш я массазара комиссеш: кагирхой гІулакхя (председатель В. И. Золотарев — Грозненски ТЭЦ объединене директор). гІишлошъярен гІишлой материалий промышленностен (председатель Л. В. Гей — «Грознефтехимремонтстрой» треста управляющий). халкъа образоване (председатель Р. А. Дмитриенко — № 52 йолча юкъерча школа директор).

Депутатий хьинар айдара гІоду цар отчеташка партийни группа собранешка, цар хоамашка районни Совета сессешка ладувгІаро.

Райисполком чІоагІа хьеж предприятеша, учреждецеша, организацеша депутатий балха керттера гарантеш лелаярга. Цудухьа районе йолаш яц депутатий бокъонаш телхаеш йола моттигаш.

Депутаташца райисполкомо беча балхо, царна Совете гІулакхаш чакхдахара эша хьалаш Іалашдаро гІо дир халкъо хержараша района общественно-политически вахаре, нийслагІча пятилетка планаши заданеши кхоачашъеча инициатива а хьинар а гойтара.

Районни Совета дукхагІа болча депутаташа, царна эггара хьалха хержараш а болаш, дика вІаши тарбу шоай производственни служебнии болхи депутатий декхараши, къахьегамца коммунистически уйла хилара масал гойт. Иштта производстве дика болх а беш Совета балха юкъе хьинаре дакъа а лоацаш ба къона депутаташ А. А. Распреза — А. Шерипова цІерагІча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода приборист. М. А. Мамаев — Грозненски автотранспортни предприяте автослесарий бригадир, К. В. Герасина — Грозненски химкомбината машинист. А. М. Джамалдинова — Грозненски ацетонови завода аппаратчик. кхыбараш.

Районни Совет. депутаташ хьинар гойташ ба КПСС XXV съезда даха ма-доаггІара накъадахара яьржача социалистически яхьа юкъе, хІаьта партийни организацеша кулгал а деш шоай дакъа юкъе дихьад пятилетка заданеш толаме кхоачашъяра. Района промышленносто продукцена реализаци яра итт бетта план 100,5 процент кхоачашъяьй. Цу юкъа планал совгІа 2.9 миллион сома продукци еннай. Ерригача пятилетка заданеш я йиллача ханал хьалха кхоачашъеш я. Диъ шерен итт беттен планал совгІа ехкай 37,8 миллион сома промышленни продукци, къахьегама овсарле 13 процент лакхъяьй, производства объем 12.5 процент дукхагІа хиннай. Укх шера ноябрь болалуш района 19 предприяте рапорт делар нийслагІча пятилетка заданеш ханал хьалха кхоачашъярах.

Совета балха юкъе йоккха моттиг дІалоац харжархой наказаш кхоачашделга вІаштІехьдаккхаро. Райсовет шиий хьинахьа хьежар харжархой наказашка, уж кхоачашдара мероприятеш чІоагІйир. Кхоачашде тІаийнача 52 наказах ноябрь болалуш нийс кхоачашдаьд.

Бакъда Лакхехьарча Совета Президиумо белгалдир районе хІаьа а бизза пайда эцаш къонача депутатий хьинар айдара йолаш йолча ерригача формех. Масала, лоархІамеча производственни участкашка вІашагІъехкаяц депутатски посташ. Массазарча комиссеша, цхьайолча хана исполкома отделаша де дезар депутатий группаша деш моттигаш я. Цхьайолча хана цар тІаийно предприятей, организацей, учрежденей кулгалхой декхарийла беш йола решени. Из доагІаш дац депутатий группаех йолча Положенеца.

Цхьайолча хана депутатий группаша шиий хоржамий округе хІара депутата де дезар ду. Из хьагу харжархошта хьалхашка депутатий группай кулгалхоша коллективни отчеташ телаш хиларца. Цхьабола депутаташ къаьстта кулгалдеча балхаш тІа бараш, массазарча комиссейи депутатий группайи заседанешка ца ухаш моттигаш я, цига дувца увттаду дешаш цкъаза дика кийчдаь хилац.

Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо тІаийнача соцам тІа белгалдаьд къахьегамхой депутатий Заводской районни Совета исполкомо къонача депутаташца болх дика беш хилар. хІаьта могадаьд районерча предприятейи стройкайи лоархІамегІа йолча производственни участкашка депутатий посташ вІашагІйохкилга. Депутатий группай болх найса вІаштІехбаккхар, массазарча комиссеша, исполкома отделаша де дезараш цар а дергдоацили, хоржамий округашка хІара депутата ша бе беза болх группаша бергбоацаш гІулакх делга.

Республика къахьегамхой депутатий районнийи городскойи Советий исполкомашта тІадиллад моттигерча Советаша къонача депутаташца беча балха анализ яри къахьегамхой депутатий Заводской районни Совета опыти лоархІаме а эцаш, статусах долча Закона дІадехачунга хьежжа депутаташа беш бола болх эргабаьккха тоабелга. Республика моттигерча ерригача Советий, цар исполнительни органийи депутатий керттера декхар лоархІалда нийслагІча пятилетка планаши заданеши кхоачашъелга, КПСС XXV съезда даха мадоаггІара накъадахара социалистически яхь йоаржаелга.

Л. И. Брежнева Дж. Леоне тІаэцар

КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева 19 ноябре Кремле тІаийцар официальча визитаца вена Советски Союзе вола Итальянски Республика Президент Джованни Леоне.

Цар къамаьл деча хилар КПСС ЦК Политбюро член, СССР кхыча мехкашцарча гІулакхий министр А. А. Громыко и Итале кхыча мехкашцарча гІулакхий министр М. Румори.

Л. И. Брежневеи Дж. Леонеи раьза хинна белгалдаьккхар, советско - итальянски юкъмоттиг дІахо а дикача оагІорахьеи тешшамеи дегІаухаш хилар. Из юкъмоттиг вІаши лархІара, цІенача лог - уйлаи, цхьатаррача бокъоний, шиннa а оагІонна гІойле йолча хьисапагІа вІаштІехьйоахаш я. Шин мехка юкъе цхьана леладу гІулакхаш дІахо кІоаргдар Советски Союзои Италеи европейски континенте машар чІоагІбар дукха чакхдоахача гІулакхий йІаьхача ханара программа санна лоархІаш йолча, Европерча кхерамзлени цхьана гІулакхаш леладареи дешай йолча Совещане Заключительни акта маІано ма-яххара хургдар. Цхьана гІулакхаш леладеш Іоаьча опыто йиш хулийт СССР-ои Италеи тайп-тайпарча, иштта политически а, долкъошка цхьана леладу гІулакхаш дегІаахара перспективашка бІубенна хьежа.

Л. И. Брежневеи Дж. Леонеи дикача оагІорахьара мах бир кхоххам кІаьдбареи бІарчча хьаийщача дунеи халкъашта юкъера хьал чунахцІена хилийтареи гІулакха укх тІеххьарча хана карагІдаьннарий. СССР-ои Италеи хьакхайкаду европейски дунеи халкъашта юкъера кхерамзле чІоагІъелга Іалацдара шоай де йиш йолаш мел дола хІама де лаьрхІа шоаш хилар.

Корта болаш, доттагІал долча хьалашка хилар къамаьл.

(ТАСС).

А. Н. Косыгини Дж. Леонеи вІашагІкхетар

19 ноябре Кремле вІашагІкхийтар КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгини Итальянски Республика Президент Дж Леонеи.

ВІаши дІа-хьа дувцар кхетадеча хьалашка хинна къамаьл долча хана дийцар советско-итальянски юкъмоттиг дІахо дегІайоалаяра дешаш а хІаьта иштта шинна а оагІонна хьашт долаш йола дунеи халкъашта юкъера проблемаш а. ОагІонаша дика лаьрхІар укх тІеххьарча хана торгово-экономически Іилма-технически бувзамаш леладара даькъе а 1972 шерара консультацей хьакъехьара протокол кхоачашдеча а, кхоххам кІаьдбарах из юкъа ластаргбоацаш хилийтаран СССР-ои Италеи цхьана леладу гІулакхаш дегІакхувлара даькъе карагІдаьннараш.

А. Н. Косыгинеи Дж. Леонеи белгалдаьккхар Европерча кхерамзленнеи цхьана гІулакхаш леладараи йола Совещани толаме чакхъяьккхарца дувзденна хьаелласиначa кердача торонех шин мехка юкъера гІулакхаш дІахьалхацкахьа дахийтара бизза пайда эца лаьрхІа Советски Союзи Италии хилар.

(ТАСС).

ПРОЛЕТАРСКИ ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗМА НИЗ

Берлин, 20 ноябрь. (ТАСС). Хьавена укхаза вола ПКП Генеральни секретарь А. Куньял тІаийцар СЕПГ ЦК Хьалхарча секретара Э. Хонеккера. ДоттагІал тІехь къамаьл деча хана Э. Хонеккера дийцар ГДР-е социализм хьалъеш доахача толамех, хІаьта А. Куньяла ховш бир Португалерча политически хьалах. Иштта дийцар цар дунеи халкъашта юкъера цхьайола проблемаш а СЕПГ-енеи ПКП-енеи юкъе цхьана леладу гІулакхаш дІахо кІоаргдара дешаш а.

А. Куньяла баркал аьлар ГДР халкъа, цо пролетарски интернационализма боккха низ хьа а хьокхаш, Португале прогрессивни патриотически низашца солидарность хиларах.

Э. Хонеккера ПКП Генеральни секретара дош делар, СЕПГ-еи ГДР халкъи классага гІолларча португальски вежарашкахьа хиларах, прогрессивни, демократически, паргІата, шин лоІамера Португали бахьаи долаш, цар лоаттабу къовсам хьинаре хьаллоацаш хиларах.

Дег тІарча, вежарашха долча хьалашка, шин партена юкъерча традиционни доттагІалеи цхьана гІулакхаш леладареи уйланца чакхдаьлар вІашагІкхетар.

СОВЕТСКО-ИТАЛЬЯНСКИ ДОКУМЕНТАШТА КУЛГАШ ЯЗДАР

20 ноябре Кремле кулгаш яздир советско - итальянски документашта.

Кулгаш яздир:

цхьана яьча советско-итальянски декларацена;

1975 — 1979 шш. юкъагІа экономически цхьана гІулакхаш леладарах йолча соглашенена;

форда наькъагІа кемаш лелара даькъе шолхоица еттача налогех мукъавакххарах йолча соглашенена.

Советски Социалистически Республикай Союза хьалхара документашта кулгаш яздир СССР кхыча мехкашцарча гІулакхий министра А. А. Громыкос;

Итальянски Республикана хьалхара — Итальянски Республика кхыча мехкашцарча гІулакхий министра М. Румора.

Документашта кулгаш яздеча хана цига бар:

советски оагІонгахьара — СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Н. В. Подгорный, СССР Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгин, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела заместителаш, СССР Министрий Совета Председатела заместителаш, СССР Лакхехьарча Совета палатай председателаш, СССР министраш, кхыбола официальни нах.

итальянски оагІонгахьара — Итальянски Республика Президент Дж. Леоне, паччахьалкхен деятелаш, СССР-е венача президента улувбаьнна баьхка нах. (ТАСС).

РСФСР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕ

20 ноябре Москве заседани хилар Іалам лорадара дешашта йолча РСФСР Лакхехьарча Совета кийчон комиссе. Цига дийцар Іалам лорадареи чарахьала боахам тоабареи дешашта йолча республика Главохота гІулакхаш, Белгалдаьхар, паччахьалкхен чарахьала фонди кхыйола Іалама ресурсаши лораелгеи царех пайда эцилгеи дикка тоаденнa хилар. БІаь эзар гектар дІалоацача моттиге республикански заказники 2,4 миллион гектар дІалоацаш йола моттигерча лоархІамера 50 чарахьала заказники хьаяьй.

Иштта бийцар цун рузкъех халкъа боахаме комплексно пайда эцара, хьунашта хьа дараи цІи ялараха зуламдергехи уж лораяран РСФСР хьун боахама Министерства беш бола болх а.

Кийчон комиссе заседане депутаташа предложенеш тийлар Российски Федераце Іалам лорадара гІулакх тоадара.

(ТАСС).

Космосе ши кема автоматически вІашагІхоттар

ТАСС ХОАМ

1975 шера ноябре пилот тІа а воацаш сигала дахийта «Союз - 20» яха космически кема автоматически вІашагІа хеттад 1974 шера 26 декабре денз сигала гІолла делача «Салют-4» яхача орбитальни Іилман станцеца.

«Салют-4» яхача станце тІеи «Союз-20» яхача кема тІеи тохкамаш дареи эксперименташ яреи программо лаьрхІад шинна а космически аппарато цхьана никъ а беш цар конструкцеш, агрегаташ, тІера системаш дІахо шаьръелгеи тохкилгеи.

«Союз-20» яха кема лаьттанна гонахьарча орбита тІа даькхачули маневрировани яьчули тІехьагІа шоайла вІашш лохаш, гаргадолхаш, дегІала ухаш, вІашагІа хоттадуш хиннад кемеи станции. Цу хана пайда ийцаб царна тІерча радиотехнически средствахи отчетно - решающи устройствахи.

Орбите гІолла лелаш я «Салют-4» — «Союз-20» яха космически комплекс укх тайпара параметраш а йолаш:

— Лаьттан тІехенна эггара дукхагІа гаьна яьннача хана (апогее) — 367 километр;

— Лаьттан тІехенна эггара дукхагІа гаргаенача хана (перигее) — 343 километр.

— гобоаккха ха — 91,4 минут;

— орбита оагІора ластар — 51,6 градус.

Боараме болх беш хиннай космически комплекса тІара системаш. Цигара Іочуха информаци цхьалхайоахаши Іомаеши я.

ХАЛКЪА ТIАХЬОЖАМ

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ХАЛКЪА ТIАХЬОЖАМА КОМИТЕТЕ

Республикански халкъа тIахьожама комитето, республика колхозашкеи совхозашкеи кийчъеча шурий дикал тоаярах долча дешага а хьежа, белгалдаьккхар, ГОСТ-а кердача условешка хьежжа паччахьалкхенга шура йоxка колхозаши совхозаши кийчъяра хьакъехьара Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета соцамаш шоай ханнахьеи диззаи кхоачашдара, шурий — товарни фермашта цIенхаштта кхоачамбоацараш дIадахара гIулакха колхозийн совхозийн кулгалхошкара доагIар республика юрта боахама министерства (нн. Завгаев, Петросов), «Чеченингушвино» яхача республикански объединене (нн. Хаматханов, Ермолаев), «Плодопром» яхача тресто (нов. Шатаев), «Консервплодоовощ» яхача объединене (нов. Бычихин) диззаи хьадехаш ца хилар.

Санитарни ветеринарни режим фермашка вогIча тайпара телхаеш хиларах республика колхозашеи совхозашеи паччахьалкхен шурий заводашка дIачуеннай ГОСТо ма-яхара йоаца шура — 1974 шера 51 эзар тонни 1975 шера 37 эзар тонни, чакхъяккха хьачуийцаяц 1974 шера 265 тонни 1975 шера 9 бетта 203 тонни. Хьоанал кIезига хиларах закупкай план кхоачашъярца дIа ца лоархIачийсай 1974 шера 4,3 эзар тонни 1975 шера 2,7 эзар тонни.

ХьалхагIа а санна лакха я шурий бактериальни обсемененноста процент. Цу дерригача хIамаша доккха экономически зе ду боахамашта, Iоткъам бу шура кийчъяра план кхоачашъяран шурий продукце дикалаи.

Эгара хьалхара обработка дукххача фермашка цу гIулакха лаьрхIа йоацача, дIайха хий а шура цIенъюи шелъюи оборудовани а йоацаш йолча помещенешка ю. Нохч-ГIалгIай АССР юрта боахама министерства системерча 95 шурий - товарни фермах 28 мара шура дIачу ийюи обработка юи пункташи блокаши йоацаш я, хIаьта царех а бокъонца оборудованеца кийчъяь яланза 14 я.

Шурий пункташта реконструкци яреи керда яраш хьальяреи балхаш тIахьожам боацаш геттара мелен лел. Укх шера 1 октябре кхачалца юрта боахама Министерства колхозашеи совхозашеи бархI пункт хьалъяра пайда ийпа ахча 90 эзар сом да, хIаьта шера пайда эца безаш хиннар 399 эзар сом дар. «Терский» совхозо 35,7 эзар сома меттел пайда ийцар 4 эзар сом мара дац. Пункташ хьалъе йола а яьяц «Назрановскийн» «Предгорныйн» совхозашка. Шура чакхйоаха оборудовани ехаш 1976 шера заявка еннаяц «Сельхозтехника» объединенега «Чеченингушвино» объединене цхьанна а боахамо.

«Сельхозтехника» республикански объединене (нн. Аванесов, Дурпев) во Iалашъю колхозащи совхозаши шурий пункташта лаьрхIача оборудованеца. 1973—1975 шш. шурий пункташта заявка еннача 1150 оборудованех хьакхаьчар 386 мара яц. Цу даькъе заказ даьча шура шелъечен цIенъечен 337 оборудованена меттел 75, холодильни установкаш 68 меттел 42 мара хьакхаьчаял. ХьатIаэза оборудованена реализаци яреи болх бе йолаялийтареи балхаш геттара мела ду объединене. Тохкамбеча дийнахьа объединене складашка хиннай шура шелъю тайп-тайпара 29 машин, 10 пастеризатор, 13 сепаратор, шура чулоаттаю 8 бак.

«Сельхозтехника» районий юкъарчеи районийн объединенеша во кхоачашду МТФ-ашта технически гIулакх дергда аьнна шоаш договорегIа тIайийца декхараш, шурий пункташча болх ца беш сеца оборудовани тоаяра ший ханнахьа новкъостал дац колхозаштеи совхозаштеи, Сунженски района колхозашкарча кхаь холодильни установках шиъ йIаьхача хана пайда ца эцаш, болх бергболаш вIашагIйолланза латт.

Шурий промышленноста Нохч - ГIалгIай республикански объединене (н. Баронов) вIаштIехьдаьккхадац шурий заводаша хiдданза болх белга, шурий хьоанал кIезигагIа а лоархIаш шура хьачутеларашта тийша балхаш деш, хьайиа пробаш ханал хьалха дIакхуьсаш, лабораторешка шура хьачуеннарий тара обработка а ца еш юхаерзаеш йола моттигаш дIайоахилга; колхозаштеи совхозаштеи лерттIа повкъостал дац шурий лабораторей болх вIаштIехьбаккхара.

Юртбоахама продукташ нийяреи цар дикалеи дешашта йолча районни инспекцеша, стандарташтеи бустамий техниканеи паччахьалкхен тIахьожам лоаттабеча Нохч - ГIалгIай лабораторе шоай де дезар кхоачам болаш дац шурий дикал эшаеш дола бахьанаш, цун учет лелаечен цунах пайда эцачен нийслуш дола кховчамбоацараш дIадахара.

Шурий - товарни фермашкарча санитарни хьалага хьажара республикански конкурс кхайкаяра хьалхара бехктокхаме вола Нохч - ГIалгIай АССР юрта боахама министра заместитель нов. Петросови Нохч - ГIалгIай АССР унахIено лоаяра министра заместитель нов. Коздоеван кIезига хьож цу балхага, тIахьожам лоаттабац цунна.

Нохч-ГIалгIай АССР юрта боахама министр нов. Д. Г. Завгаев, «Чеченингушвино», «Консервплодоовощ» яхача производственни объединеней начальникаш нн. Д. М. Хаматханови Б. Г. Бычихини, «Плодопром», «Пищепром» яхача трестий директораш нн. Н. Д. Дахаеви Ш. М. Шатаеви декхарийла баьб шурий-товарни фермашкара кхоачамбоацараш дIадахара данза дардоацар де. Шурий пункташта реконструкци яра, уж хьалъяра, оборудовани чуоттаяь кийчъяра деча балхашта лоаттабу тIахьожам чIоагIбе. Во шура паччахьалкхенна дIателийтача кулгалхошкара доагIар дизза хьадеха.

Цу гIулакха шоаш даьчох лаьца хоам болба Нохч-ГIалгIай АССР халкъа тIахьожама Комитетага 1975 шера декабреи 1976 шера июлеи.

Шурий промышленноста Нохч - ГIалгIай производственни объединене начальник нов. Ф. А. Баронов декхарийла ваьв шурий заводашеи, приемни пункташеи хадданза болх белга Iалашде. Шура дIачуэцилга тIехьадоахаш, шурий дакал къоастаеча хана из хьачутеларашта тийша болх делабеш, кхыдола лертIадоаца хIамаш леладеш йола моттигаш дIаяха, шурий лабораторей болх вIаштIехьбакkхара, 13264-70 ГОСТа условешка хьежжа паччахьалкхенга йоxка шура кийчъяра боахамашта хадданза новкъостал де.

«Сельхозтехника» республикански объединени (нн. И. А. Аванесови М. И. Дурневи) декхарийла яьй цкъара шурийна обработка-еча пунктащка оттаеча оборудованеца колхозаши совхозаши Iалашъяра данза дардоацар де, шурий - товарни фермашта технически гIулакх дара, фермашкара оборудовани ший ханнахьа болх бе йолаялийтарац тоаяран договорегIа тIайийца декхараш кхоачашдара хьалхара районий юкъарчеи районни объединеней кулгалхой бехктокхам лакхбе.

Цу гIулакха ше даьчох лаьца хоам болба Нохч - ГIалгIай АССР халкъа тIахьожама Комитетага 1975 шера декабре.

Кердача ГОСТагIа паччахьалкхенна шура дIатела колхозаши совхозаши кийчъяра хьакъехьа Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Совето даь соцамаш кхоачаш ца дарах Нохч - ГIалгIай АССР юрта боахама министра заместителa нов. Г. А. Петросовнеи «Чеченингушвино» яхача производственни объединене начальника заместителa нов. А. А. Ермолаевнеи выговор лойла; «Плодопром» яхача треста директор нов. Н. Д. Дахаев, «Консервплодоовощ» яхача производственни объединене начальника заместитель нов. С. А. Ахмадов, «Пищепром» яхача треста директор нов. Ш. М. Шатаев на вид оттабола.

Шурийна юххьанцара обработка еча пункташта лаьрхIача оборудованеца колхозаши совхозаши Iалашъяреи царна технически гIулакх дареи даькъе цIенхаштта кхоачамбоацараш хилийтарах «Сельхозтехника» республикански объединене председателa заместителa нов. М. И. Дурневна дIахайтад кхы цу тайпара гIалат дича ше бехказа воалийтаргвоацилга.

Халкъа тIахьожама районни городскойи комитеташ декхарийла яьй 1975 шера 14 октябре № 756 а йолаш колхозаш, совхозаш, шурий промышленноста предприятеш кийчъеш йола шура 13264-70 паччахьалкхен стандартагIа дIанйе оттаяра хьакъехьара» Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета соцам кхоачашбара моттигашка хадданза тIахьожам лоаттабе.

КIЕЗИГЪЕ БОЛХ БЕШ ЙОАЦА СКВАЖИНАШ

1975 шера октябрь бутт бош гор. Москве совещани дир СССР халкъа тIахьожама Комитето мехка мехкдаьтта доахача районашкарча халкъа тIахьожама органий викалашца. Совещане дакъа лаьцар СССР мехкдаьтта промышленноста Министерства кулгалхоша. Деш хиина къамаьл мехкдаьтта скважиний эксплуатационни фондах биззa пайда эцара хьакъехьа дар. Белгалдаьккхар, карарча кхоачамех хIанз а массе метте лерттIа пайда ца эцаш хилар. ХIанз СССР мехкдаьтта промышленноста Министерства предприятеш ерригаш а хьайицача, эксплуатационни фондах 3,4 процент скважинаш цхьаьаца бахьанех сеца латт. Эггара кIезигагIа даьча лоархIамаша а хьаьоxк, нагахьа санна болх ца беш латтача скважинай фонд кхуметтел 30 процент яь а кIезигье вIаштIехьдаьча, цигара шера кхы тIа а халкъа боахама 3 миллион тоннага кхоачаш мехкдаьтта доаккхалургхилар. Мехкага мехкдаьтта дукхагIа кхачийтара мехкдаьтта скважинех пайда эцара коэффициент лакхъяр дукха къоасам лоаттабанза баргбац. ХIара скважина чура тар ма лу дукхагIа мехкдаьтта даккхарах латт декхар. Мехкдаьтта доахача метте производства кхоачамех пайда эцар дукха лоаттабеча къоасаме шоай моттиг хьалаца еза халкъа тIахьожамхоша. Халкъа тIахьожамхоша хадданза тIахьожам лоаттабе беза мехкдаьтта дукхагIа дахара тIерзаяь мероприятеш чакхъяхара. Тешшаме кхы тIа а дукха мехкдаьтта тела йиш а йолаш болх ца беш латта мехкдаьтта скважинаш кIезигъяр дукха лоаттабаь ца Iеш, болх беш яраш юха ца сацийтар дукха а лоаттабанза баргбац къовсам. Дика йоаца оборудовани промыслашка йоагIаргйоацача тайпара вIаштIехьдаккха деза гIулакх. Мехкдаьтта скважинашта лаьрхIа оборудовани дIаоттаялехьа из миста доал деш лоаттаю а хьежа беза халкъа тIахьожамхой. ДIаоттаяь мишта лоаттаю хьежарал совгIа, эксплуатаци еча оборудованех пайда кхетамца эций хьежа а беза.

Iалаьмате дукха скважинаш сайце латташ хул бурув техачул тIехьагIа караерзаяь яхарга хьежаш — из пайда эцанза баргбоацаш геттара лоархIаме кхоачам ба.

Мехкдаьтта промышленноста Министерства предприятеша хIара деннен бийсаннеи 1 миллион 400 эзари тонн гаргга мехкдаьтта лу. Цу лоархIамеча паччахьалкхен гIулакха юкъе шоай дакъа лоац Нохч - ГIалгIайчен мехкдаьттахоша а.

Производства дерригача кхоачамех мехкдаьтта скважинашта эксплуатаци яра коэффициент лакхъяра чотах, болх ца беш латтача скважиний фонд зIамигъяра чотах мехкдаьтта доахача предприятей коллективашца цхьача пайда эцалургболаши эца безаши ба халкъа тIахьожамхой.

ХIанз укх сахьата «Грознефть» объединене гази мехкдаьттеи доахача управленешка болх ца беш латтача скважиний фонд эксплуатационни фондах 1,84 процент мара а оттаьча норматив лакхагIа а яц. Цхьабакъда, болх ца беш латта дукхха скважинаш, даьча лоархIамаша хьахьокхачох, юха болх бе йолалийта а халкъа боахама, кIезигагIа лой а, 36—40 эзар тонн мехкдаьтта шера тела а йиш йолаш я.

Вай республика хьалашка кхы тIа хьадоагIа из мехкдаьтта доахалургдолаши дала дезаши да белггалара мероприятеш чакхъяхарца.

Халкъа тIахьожама хIара группана хьалхашка хьайда декхар оттаде деза: болх ца беш латтача мехкдаьтта скважинах юха болх бе йолаялийта йиш яраш меллай. Фу пайда барга вайна нагахьа санна сайца латтача скважинех моллагIа цаI вай болх бе йолаялийтача, лерхIаш бола пайда хилийтара мича хана малагIа мероприятеш чакхъяха езаргья.

Цу гIулакха шоай балха хьинар айде деза халкъа тIахьожама группаша, хIаьта Сунженски, Надтеречни, Старопромысловски, Октябрьски халкъа тIахьожама Комитеташеи Малгобекски городской Комитетеи группашта хадданза повкъостал де деза царна хьалхашка оттадаь декхараш царга ниjса кхоачашдайтар дукха.

Болх ца беш латта скважинаш къаьстта дукха я (ерригача «Грознефть» объединене болх ца беш латтарех 50 процент совгIа) «Старогрознефть» НГДУ. Цхьайола скважинаш тайп-тайпарча бахьанех сайца латт укхаза 1972, 1973, 1974 шера деш.

Болх ца беш латтача мехкдаьтта скважинай фонд наьха санна кIезигъяра дош толаме къоастаде, мехкдаьтта скважинашта эксплуатаци яра коэффициент лакхъе, вай Даьхенна кхы тIа а дуккха мехкдаьтта дала йиш я халкъа тIахьожама группашка предприятей коллективашца цхьана партийни организацей кулгалца оарцагIа а яьнна.

Мехкдаьтта промышленноста Министерства, ерригача предприятешка цу балха итогаш е лаьрхIад СССР халкъа тIахьожама органаша 1976 шера июле.

ДУВЦАР ХАЛКЪА IАЬДАЛЕХ ДА

ЦХЬА КIЕЗЗИГА КРИТИКА А...

7 октябре арадаьннача «Сердало» тIа кепа теха я «Из массане а гIулакх да» яха МагIалбика горисполкома культура отдела заведующе Плиева Амира халкъа Iаьдалех лаьца газето дIадоладаьча къамаьла хьакъехьа язъяь статья. Из йийшачоа ховрга, автор шийна къувлар ала гIертилга, цо харцдолчунца, тIехьдисачунца дов де вай тIахьехилга. Цхьабакъда, критически оагIонгахьара статья яьшхача Плиева къамаьл шин дагара долаш санна хет сона: цхьаннахьа цо ширдаьннача Iаьдалашца гучахьа бакъдар дIа а оалаш къовсам лоаттабе беза йоах, хIаьта кхычахьа, «Халкъа Iаьдалаш» яхача статья тIа ма-аллара, из «вол» шийна хьатIаэца ловш барех вац из а.

ТIаккха газето айдаь къамаьл къамаи гIулакх бахьан дог лазаш мел вар вонца къовсам лоаттабара оарцагIваккхар духьа, харцахьа лелараш, зуламаш дераш, дIаяхача заман тIехьадиса гIулакхаш хьаллувцараш гучахьа белгал а боахаш бувцар духьа, ма- дарра аьлча, из ца дойя ширдаьннеи зенеи дола Iаьдалаш ши-шегIа дIадаргдоацилгах хIаравар дIакхетавар духьа дIадоладаь дар. Къаьстта цу хьакъехьа газета тIа белгалдаьккхар ше тIехдика кхетадеш волга хьагойт нов. Плиева а. Цул совгIа цунна карагIдаьннад шаьра гIалгIай мотт а бувцаш «Халкъа Iаьдалаш» яхача статья тIара цхьайола моттигаш дIахо йоашхаш кIоаргъе.

Къаьстта белгалдаха мегаргдолаш дешаш да А. Плиева ший статья тIа бухсоцаш аьннараш. Хьожаргда вай цу мугIарашка: «Хий а ахац массаза цхьаннахьа гIолла. ХIаьта а цхьаболчара сакхетам хувца а бенна берригa нах дика а хинна дIадаларга ца а хьежаш вайна юкъе нийслуш дола во хIамаш ца хилийтара боккъонца, ира къовсам лоаттабе беза вайх дог-уйла цIена йолаш мел волчо».

Ала хIама дац, корта бола къамаьл да из. ХIаьта ше фу де лаьрхIа ва авторо хьагойт укх дешашца:

«...Аз тайпан цIераш а йолхаш бувцаргбар цхьабараш, дувцаргдар цар ду во гIулакхаш, уж карагIдувлара бахьанаш. Бакъдар аьлча, со а кхерий дувца, кхер айса, хьовхабаьраш сайна наIарга бахкар, хьа фу гIулакх дар тхо дувца, цар алар. Цхьаькха а хов па, цар алар. Цхьаькха а хов сона, иштта чакхдала йиш йоацилга. ЦаI, итт, ткъо, бIаь хьалха а ваьнна, бакъдар а оалаш, водар гуча а доаккхаш, де доагIачунна таIазар а дайташ дIа ца доладелча дIаяхача замах юхедиса нийрча гIулакхаш, во Iаьдалаш хьаллувцараш ши-шегIа кIезиглургбоацилга...»

Вай кхета ма- дарра, автор ала гIерт нийрча гIулакхашта, воча Iаьдалашта духьалвала декхарийла ва хIара советски саг. ХIаьта автор? Цо гучахьа хьайоах йовсараш вайна хьайовзийта, царга юхь-духьала этта бакъдар дIаала ше лоархIа ца велга. Автор кхетадац аьнна хеталу цу йовсарех нах лорабелга ловрхIаме гIулакх долга, из цуй, бехктоккхамеча болхлочун, декхар долга. Цу сий дайнача йовсараша шийх бехк ца баьккхача, автор царга бакъдар дIаала, халкъ царга бIех ца дайта сагота воацилга хьахьокх цу лакхе вай доаладаьча дешаша. Нагахьа санна зуламеи нийрчеи гIулакхашца дов де авторо вай тIахьехе а из ше-м цу къовсама юкъеваха дага вац, юстара ваьнна вагIа безам барех ва. Хьахетаргахьа, котбаьннарашна хила хьожаргва из. Цу тайпара говза хила гIертараш вайна юкъе кIезига ца хилар бахьан долаш тахан а тIехьа иштта ира латт вай республике дIаяхача замах юхедиса тIехьдиса гIулакхаш дIадахара дош.

ТIехьа тIайоагIача хана Плиев Амира а кхычар а цу тайпара ши дага дола къамаьл дерг ца хиларах теша дог доагIа.

КАРТОЕВ Йоакъап,
Малгобекски района, Инаркъера вахархо.

РЕДАКЦЕГАРА: Нов. А. Плиева ширдаьнна, зуламе Iаьдалаш вайна юкъе долаш долга, уж кхыча наха санна шийна а чIоагIа Iаткъаши кIордадаьи долга хьахьекхад ший статья тIа, цхьабакъда уж дIадахара кхоачам хургбац уж зене гIулакхаш доахкараш вай белгалбоахаш ца хуле, цIераш а йоахаш царга гуччахьа бакъдар дIа ца оале. Цу хьакъехьа авторо шийгара йоагIаш йоаца мелалзовзали гойтилга кхетадеш яр редакци «Из массане гIулакх да» яхача статьяна кепа тохача хана.

Тхона дика хет уж кхоачамбоацараш Картоев Йоакъапа лерттIа доашха а доашхаш зевIаштIехьдалар. Бакъда цунга шийга ала а да тха: хIама ца дер мара гIалат ца воалаш висац, хIаьта нахагара дувлача кхоачамбоацарех, ледарлонах иштта ира яздеш вар шийгара из мелал гуча ца ялийта хьажа веза.

Оаха кхетадечох нов. Коотоевна дика хов тIехьадиса а нийрча а гIулакхаш хьаллувцарех мишта язде деза, цудухьа хIанз Йоакъапа шийга доагIача даькъе «Халкъа Iаьдалаш яхача» статья тIа дувцачох лаьца оалачунга хьежаш я редакци.

Нохч - ГIалгIай мебельнохьун хIамаш еча «Терек» производственни объединене шолагIча филиала коллективо толамца кхоачашъяьй товарни продукци арахецарел из маьхала яккхареи итт бетта план. ХIанз кийчо еш ба филиала болхлой паччахьалкхен дикала знак йолаш букъбетта гIандаш арахеца доладара. Цу даькъе къаьстта дика къахьег мастера Ханзин Федор Александровичеи контролера - приемщица Закаян Ольга Леоновнаси.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа): хьадеш латтача гIандага хьожаш ва мастер Ф. Ханзини контролер-приемщица О. Закаяни.

СЕЛЕКЦЕХ БОАЛА ПАЙДА

В. И. Ленина цIерагIча юртбоахама Iилмай Ерригсоюзни академе дIаювча хIамайи селекцеи отделене Iилман секретарага Петр Павлович Бережнегара АПН корреспондента дийхар советски селекционераш фу де лерхIаш болх беш ба дувцилга.

—ХIанз оаха кийчъяьй, — йоах Бережне, — 1990 шерага кхаччалца лаьрхIа селекционни тохкамаш дегIаккхувлара перспективни программа.

Цунна юкъ дIайолаяьй мехкa керттера институташ йолча меттe ялата, ялатабобови, Iовнай, доакъара, кхыча юрта боахама культураштa лаьрхIа 32 йоккха селекционни центр хьаяро.

— РСФСР Iаьржа доацача лаьттай зонера юрта боахам эргабаккхара программа чакхйоаккхача дакъа лоаций селекционераша?

—Цу зоне болх беш я къаьстта моттигерча Iалама хьалашта лаьрхIа сорташ хьадеш йола бархI селекционни центр. Укхаза шерра пайда эцаргба кIин, рожа, маьхка, кема лакха хьувкъам телача сортех — тукаш, дукхагIа техача хIара гектара тIара 60 центнерага кхаччалца ялат долалургда царга.

—Дувцал боккъала а, эггара тIехьагIа селекционни балхех.

—Мехка малхбоалеи районашкарча селекце центраша хьадаьд хIара гектара тIара 77,5 центнерага кхоачаш хьувкъам телаш дола бIаьстан юкъе дувча кIин керда сорташ. Уж сорташ техкад СибарегIен къулбехьене. Мексиканскийи американскийи сорташ вIашагIа а элеш хьаьлча бIаьстан юкъе дувча кIин лоха хенаш долча формай шерра гибридни материал Iоаяьй. Гибридашта даьча тохкамаша хьахьекхад, лоха хенаш долча массех сорта хьувкъам хIара гектара тIара 80 центнерага дIаккхача тарлуш хилар.

«Тритикале» селекционно-генетически тохкамаш дара даькъе хьалхле вай селекционерашка я, ялата культура из керда тайпа чIоагIа е кIаьда кIа рожаца вIашагIъэдарах хьахинна да. Перспективаш йоккхий я кердача культура, из белок дукха йоалдаш, шелал лэлуш, лазарашта духьала оттaлуш культура я.

ВЛАДИМИР КУСОВ,
АПН корреспондент.

№ 22 йола «Агитатора блокнот»

КПСС Нохч-ГIалгIай обкома пропагандаи агитацеи отдела «Агитатора блокнота» аргIанара, 22-гIа йола номер дIайолалу «Дерригa а «Пятилетка — ханал хьалха!» яхача лозунгома-яххара де» яхача редакционни статьяца.

«Яхьа хьалха латтараша дувц» яхача рубрикана кIал кепа техай «Нефтегазпромавтоматика» СПКБ опытни заводa партбюро секретара Н. Барабанова язъяь «Тха опытни йолча» аьнна корта бола статья.

«Съездагара съездага» яхача рубрика чулоац юртарча къахьегамхоша пятилетка кхоачашъеча доаха толамаш хьагойташ йола цифрайи фактайи подборка.

5 декабре — СССР конституце Ди да. Цу хьакъехьа блокнота тIа я Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума организационни отдела заведующе В. Балясникова «Бокъонца дола халкъа Iаьдал яхача темах кийчъяь подборка.

«Опытеи дIа-юха дагадувлареи трибуна» яхача рубрикана кIал я «Теплоэлектроцентралера гойтара агитаци» яха ТЭЦ-2 партбюро секретара Ю. Курбанова язъяь статья. Цу «Минеральни удобренеи хIара килограмма кхом бе»—иштта цIи йола методически разработка «Росгипрозем» Нохч-ГIалгIай отделене йоккхагIйолча агронома Е. Изваринас кийчъяьй.

«ГОРТЕПЛОСЕТЬ»—IАН ЗАМАЛАХЬ

Нохч - ГIалгIай АССР халкъа тIахьожама Комитето баьча тIахьожамо гучадаьккхад, гуйран-Iан замалахьа болх бара предприятеш кийчъяреи цу гIулакхага дIаухийта доагора - энергетически ресурсаш кIезигъяреи даькъе 1975 шера 9 июне № 501 а йолаш СССР Министрий Совето «Халкъа боахам а хIаьта иштта баха нах а 1975—1976 шера гуйран-Iан замалахьа йоагача хIаманца Iалашбара хьакъехьа» баь соцам «Гортеплосета» кулгалхоша лерттIа кхоачаш ца беш хилар.

Укх шера хьалхарча 6 бетта «Гортеплосето» оттаьча нормаел совгIа дIаяхийтай 1758,7 тонн йоаго хIама. Нормал совгIа цу юкъа йоаьй 5 эзар гигокалори совгIа йIовхала энерги. Укх шера кхоалагIча квартале совнагIа дIаяхийтай 5,4 эзар киловатт-сахьат электрически энерги. Доагора - энергетически ресурсаш совнагIа ца йоаяра кулгалхой оагIонгахьара деш корта а болаш хIама дац. Доагора ресурсаш кхоярa лелаш йола агротехмероприятеш лоархIамашца нийсъяь, хаьдда оттаьяц, цар, Iалашдац правительства соцам тIа оттабаьча боараме доагора ресурсаш кIезигагIа дIаухийтилга.

Чакхъяха оттаяь мероприятеш кхоачашъяра тIахьожам эсала лоаттабу.

ХIара котельнена къаьсткъаьста оттаяьяц йоаго хIама дIаахийтара удельни нормаш, царех хIараяр ши-ший низ болаш яле а яьш бе-бе дале а. 1975 шера доагора-энергетически ресурсаш кхы тIа а кхоярa оттаяь мероприятеш яц. Кхоачашъяьяц эшшача боараме йоагача хIаман запасаш лоаттаяра еша указани. «Гортеплосета» пишкаш летаю система бокъонца кийчъяь яьнаяц гуйран-Iан замалахьа болх бара.

Тохкам беча дийнахьа 75 процент мара кхоачашдаь даьнадацар яьш цIенлара балхаш. Гидравлически тохкам банза я теплопроводаш, царех дукхагIъяраш аварийни хьал тIа я. Шурфовка яра график кхоачашъяц, температура нийсъяра деш тохкамаш дац. Тишъеннача моттигашкара теплопроводаш шоай ханнахьа тоа ца ярах цIенош дIоахду хий оттабаьча боарамал 2-зза дукхагIа Iоухаш дов, хIаьта 1974—1975 шерашка пишкаш йоагаеча сезонагIа 129 эзар кубометр дайнад из. Комсомольски улицагIа 1975 шера 18 мае дена СМП-131 дIадоладаь теплотрассаш тоаяра балхаш хIанз а йистедаьннадац.

Теплотрассай турбаш лелха а лелхаш хулаш йола авареш тIа-тIа дукхагIа хул. Масала, нагахьа санна 1970 шера 9-нахьара турбаш лийлха хиннаяле, 1975 шера 9 бетта 29-нахьара лийлхай уж. Алхха йхьан октябра бетта кхы а 6-нахьара лийлхай теплотрассай трубопроводаш, хIаьта цу гIулакхо чIоагIа Iоткъам баьб потребителий бытовой хьалашта. Пишкаш йоагаеча юкъагIа сахьата 95 гигокалори хила безаш бола «Гортеплосета» йIовхала телача станце низ хIанз 75 гигокалорел тIех балац. Сахьата 20 гигокалори низ тоъаш ца хиларах хIанз укх сахьата йIовхал дIаккхача езаш барий хьалаш халча а оттаду, хIаьта керда хьалчуIа цIенош теплосетах дIахеттача йIовхалца вIалла кхоачам а булац. 1973 шера город Грозне Ново-Грозненски ТЭЦ-а гIишлой управлене хьалъе йолаяь теплофикаце 2-гIа аргIа хьалъяра балхаш геттара мела лел. Нохч-ГIалгIай АССР цIеной-коммунальни боахама Министерства ше беча практически балха тIа технически кхыдолеи новкъостал кIезига ду «Гортеплосета» кулгалхошта чоалхаме дешаш къестадара, къаьстта а чIоагIа дукха Iайна городской теплосета гIулакхаш чакхдоахилга Iалашдара хиланза яргйоаца ремонтно - профилактически база хьаяра.

1975 шера 9 июне № 50 а йолаш «Халкъа боахам а хIаьта иштта баха нах а 1975—1976 шера гуйран-Iан замалахьа йоагача хIаманца Iалашбара хьакъехьа» СССР Министрий Соевто баь соцам тешаме кхоачашбелга Iалашдара тIахьожам лоаттабеш шоаш беча балха хьинар кхы тIа айданза баргбац «Гортеплосета» халкъа тIахьожамхой.

И. БАШИРОВ,
Д. МИЗЯКОВ,
Нохч - ГIалгIай АССР халкъа тIахьожама Комитета инспектораш.

ТРАКТОРА МАРКА—«ТАШКЕНТ»

10 шу хьалхагIа а тIехьа хIама хургдоацар да аьнна хеташ дар узбекски машинашъераш боамби чуэцача кулг-кара хьегаш дола кIа цIендаь юкъера дIадаккха гIертар. ХIанз боамбе тIа болх беш йола трактор Узбекски ССР столице арахецарца из проблема къоастаь яьннар морг я. «Ташкент» араяларца бокъонца чакхъяьннай боамби кхебаран чуэцаран техника хьаяра ерригa цикл 30 тайпара арахед из хIанз Узбекистане, хIаьта итт шу хьалхагIа ерригаш а ворхI мара яцар уж.

Ташкентски трактор даргIа, кхоме, тешаме я. Мехкашка из араялар белгалдоал, технике карагIдаьннача цу хIаманца республико хIанз нийслагIа пятилетка чакхйоаккхаш хиларца. Ташкентски тракторни заводa болхлоша, инженераша, техникаша дош деннад пхе шера заданел совгIа 20 миллион сома маьха йолча продукцена реализаци е, 100 эзарел тIех, цу даькъе 1.500 планал совгIа тракторaш арахеца.

Къона я Ташкентера тракторни завод. Узбекски столицана йистте хьалъяьй из 1966 шера доккха зе а деш мохк аьгачул тIехьагIа. Завод хьалъеча шоай дакъа лаьцар Москверча, Ленинградерча, Днепропетровскерча, Свердловскерча, Магнитогорскерча, Иркутскерча, Кемероверча, ГуржегIарча, Таджикистанерча, Прибалтикерча предприятеша.

Ший хана шовзткъе итт говра низ болча «Владимирец!» яхача тракторо кхоачамбора боамби лелабераштa, хIаьта из ларде а лаьца хьаьча биъ мугIарагIа боамби чуэцача «Узбекистан» яхача машино кхыметтел балха овсарленна дунен тIа рекорд а оттайяр — сезонагIа 1200 тонн боамби чу а эцаш.

Цхьабакъда боамби дIабув лаьтта сихха дукхагIа хулаш хиларца дувзаденна низ болашагIа йола тракторaш нийшар. Гуччахьа дар, боамби чуэца машинаш хьаеча Узбекистане уж вIашагIа ехкар гIойленагIа хилар.

Тохкамаш даьраша дувцачох, кердача завода тракторий опытни образецаша шоаш дика хилар хьахьекхадар. Вай мехка боамбе кхашка хьекха ца Iеш, 30 агрегат яхьийта хиннача Iарбий Малхбоалене а. Американски машинашца къовсаенначул тIехьагIа массадолча технико-экономически хьокхамашта царел а тIехъяьлар уж, тIерча куца а мара совле дIа ца йохьийташ. Вешта, из-м де кхувргдолаш гIулакх дар, аьнна хет ташкентски машинашъерашта. ХIанз царна дагадоаллар лехкаш багIараш паргIато вIаштIехьйоаккхилга да. ХIаа, да-те. Штурвале оттаргбараштa моттиг паргIатагIа хулийтилга.

...Хьаяь кийча трактораш латта майла. Теркам тIаоз цхьатара хете а, бе-бе йолча царех кхаьнне. Капоташ тIа хий даьккхача йоазонца дIаязъяь латт экспериментальни машиний цIераш — «Расул», «Мансур», «Шараф». Эггара чIоагIагIа ньржа узбекски маIача наьха цIераш я уж. Хьалхара ши машин 60 говра низ болаш я (цхьанне кхоъ я, шоллагIчун — йиъ я чарх), хIаьта 1976 шера арахеца лаьрхIа езткъе итт говра низ болаш йола кхоалагIъяр ялх а бархI а мугI чулоацаш боамби чуэцача агрегатий ларда а хинна дIаотталуш я.

БIарча металически доакъош а ухийташ айххийта хьаьча кабинашка — массе хана цхьатарра температурей керда фон да. ХIанз трактириста новкъа яц йIовхал, ди делкъийга кхаьчача хана воагавеш хьежа малх. Къаьстта шоай тайпара устройстваш оттаярца дукха а лаьгIдаьд гIар - тата. Конструктораша уж деррига хIамаш вIаштIехьдаьхад механизаторий къахьегам аттача баккхари цар къахьегама овсарле лаккхъяри духьа.

Бакъдар аьлча, экономисташа даьча лоархIамашка хьежача оаттонаш кийчъярах трактор хьаярга бода мах 15—20 процент лаккхбаьб. Цхьабакъда цхьаькха тайпа а да даь лоархIамаш: дукха а дукхагIа болх бе йиш я кердача машинаца, хIаьта цо шолхонца юха меттаоттаду дIадахар.

Керда трактор бокъонца низ болашагIен паргIатонаш дукхагIен йола машин йолгда ховргдац, нагахьа санна из хадданза эргайоахаш тоаеш хилар дIа ца дийцача. ЧоалхапегIа дола динамически лоархIамаш, оатхалашта, доакъошта, агрегаташта деш дола модельнии кхыдолеи лоархIамаш ташкентцаша даьча заказагIа кхоачашду Российски Федераце, Украина, Белоруссе, кхыча союзни республикай Iилма - тохкама институташа. Тракторашъераша айхха бувзамаш тессад Ташкента дешара заведенешца а — политехнически, транспортни, ирригационни институташца, университетаца. Масала, политехнически институте кийчъяьй френови кандиционера Iалаьмате перспективни конструкци.

Механизмашта унификаци яра дукха хIама ду ташкентски заводе. ХIанзале а цхьатаррарча оатхалехи дракъалехи вIашагIъехкаш я кховзткъа а езткъеи итт а говра низ бола трактораш. цхьабакъда шоай кондиционераш а тIехьа стандартни кабинаш оттае мегаргъя боамби чуэцача машинашта е а тарлу унификаци. Йоккхийча сереегIа хьаух оатхалаш хIаьта долче, царга дIабода мах а лохлу.

Григорий КОЛОБОВ,
АПН корреспондент.

Ташкент.

23 НОЯБРЕ—А. В. ЛУНАЧАРСКИЙ ВАЬ 100 ШУ

В. И. Ленина дикагIболча соратникашта юкъе лоархIаме моттиг дIалоац А. В. Луначарске (1875—1933), партен Советски пачхьалкхсен воккхача деятела, эггара цIи хезарех волча социалистически культура хьаьнчо. Анатолий Васильевич йоккха талант йолаш, йоккха эрудици йолаш энциклопедически кхетам болаш саг хиннав. ТIехдика публицист, искусствоведи литературни критики, литература историк, драматурги поэти, педагог, дипломат, дика оратор, воккха практик - социализм хьалъелга вIаштIехьдаьккхар — иштта я коммунизм хьалъяра тIехьа лоаттабьча къовсама сийлахь-доккхача гIулакха бьча цун боккхача балха тай-тайпара оагIонаш.

Сийлахь - боккха Октябрь хинначул тIехьагIа А. В. Луначарский дунен тIа эггара хьалхарча Социалистически пачхахьалкхен просвещене Халкъа комиссаралла хержа хиннав, хIьта цу гIулакха тIа а волаш 12 шера мохк культурни эргабоаккхача гIулакха керте а льттав.

ТIеххьарча шерашка А. В. Луначарский дипломатически балха тIа хьожаваь хиннав. Цо хьинаре дакъа лаьцад герз дIадаккхара тIехьа Советски Союзо лоаттабеча а фашистски кхерама духьал лоаттабаьча къовсаме.

Аьрдехьарча сурта тIа: Москве А. В. Луначарский чуваьхача цIенагIа доалла мемориальни доска. Аьттехьарча сурта тIа: А. В. Луначарске балха кабинет.

В. УН ДА-СИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

КЕРДА КУЛЬТУРА ХЬАЛЪЯЬР

«Талант йолаш долча дукхача кулгаша болх баьб хIанзарча Россе юхь хозеи шиш болаш вIашагIйоллар духьа», — яхаш яздаьд гIорваьннача советски поэта Владимир Маяковске. Керда Советски Росси хьаеш хиннача башха-дикача наьха цIераштa юкъе яккха йоагIаш я Анатолий Васильевич Луначарске — революционера, просвещене эггара хьалхарча Халкъа комиссара, энциклопедически знанеш йолаш волча сага, теоретикеи искусства критикеи, писатела, тIехьаьнна дикача публицистеи ораторeи цIи а.

МоллагIча аудиторена хьалхашка хIааьннача хана лекци еша геттара дика вIаштIехьдоалаш, ховш хиларца цIи хеза хиннав Луначарский. Из белггала хила а хиннав массе оагIорахьара кхетам бола, хIаманна чIоагIа безам тIабодаш, цIена дог-уйла долаш. Iалаьмате йоккха талант йолаш вола саг. Духхьал цун из оагIув я Ленина белгалъяьхар: «Нагахьа мара ца хулча тайпара доккха хьаькъал шийна денна ва... Сона, кхетадой оаш, дукха веза из тIехдика новкъост ва!»

Французски писатела Ромен Роллана яздаьд: «Ма чIоагIа ловра сона, политика, искусства, наха юкъе лелаш мел долча хIаман хьакъехьа иштта кхеташ, иштта цIена дог-уйла долаши шаьра къоасталуш вола моллагIа цхьа Луначарский Франце хилар!»

1875 шера 23 ноябре Полтаве чиновника дезале ваьв Анатолий Васильевич Луначарский. Цо бера ха яьккхача цIагIа, моллагIболча интеллигентни эрсий дезале а санна, искусство дукха езаш хиннай: книжкаш дийшад, музыкага ладийгIад, театрашка ихаб. ЧIоагтIа дийша саг хиннав цун да. Къона Луначарский школе деша ваьгIача шерашка фортепиано локхаш, литературанеи ораторски говзалан тIаккхувш хиннав. Цхьабакъда цунна керттердар а хинна дIаэттад Маркса, Гегела, Фейербаха философски балхаш IомадейгIа.

Ший автобиографе тIа Луначарске яздаьд: «Геттара къона волаш хилар сох марксист — 15 шу даьлча. Цу хана денз вахав со Киеверча кагирхой революционни организацена юкъе. 1892 шера денз йолаяьй аз машиннаькъа мастерскешкарча болхлошта юкъе революционни марксистски пропаганда. Гимнази йистеяьккхачул тIехьагIа Швейцаре вахавар. Университетски занятешца цхьана ма-ярра Iомаяьй марксизм».

1898 шера Россе юха венав Анатолий Васильевич. Цу хана профессиональни революционера хулаш дола моллагIа вахар морг хиннад цун вахар. Заводашка болхлошта юкъе агитаци яь, Москве парте подпольни комитет вIашагIйоллар, лувцаш чувеххар, СибарегIа кхахьийтар... Юха а нелегальни болх.

1904 шера доазол дехьа вахав Луначарский. Париже Ленинца вIашагIкхийттав из. Цу вIашагIкхетаро къоаста даьд дукхача даькъе цун дIахора вахар. «Вперед», «Пролетарий» яхача большевистски газеташка болх баьб цо, циггача аьттув баьннаб пропагандистеи публицистеи талант цун гIаьметта оттара.

Эрсий аудиторена хьалхашка лаьца а ца Iеш дакъа лоац цо политически, философски, литературни темаех лаьца еча дискуташка, докладаш ю, рефераташ еш. Кхыча мехкашкарча къамий меттаэш харо йиш хилийтай цунга английски, французски, немецки, итальянски аудиторешта хьалхашка къамаьлаш де. Цу тайпара деш хинна хIара къамаьл — бакъдолча духтIавала гIерташ чIоагIгIа къувсилга. Иштта хиннад массе хана — дискуссеш, дебаташ, цу ханарча мегаргболча нахаца вIашагIкхетар. Социал - демократеи хьалха латтача интеллигенцеи дукхача деятелашца кхоачшара гIулакхаш леладеш хиннав Луначарский: Роза Люксембургаца, французски социалистаца Жан Жоресаца, Поль Лафаргаеи цун сесагаца Лаура Марксацеи, Ромен Роллаца, Анри Барбюсаца, Ле Корбюзьеца, Бернард Шоуца, Бертольд Брехтаца, Герхгард Гауптмаца, Альберт Эйнштейнаца, Поль Ланжевенаца, Мария Кюреца.

1904—1907 шерашка А. В. Луначарске хьинаре дакъа лаьцад большевиккий революционни тактика кийчъярцеи чакхъяккхарцеи дувзадения яьча дискуссешка.

Вахавза ца воалаш доазол дехьа дIаваха Анатолий Васильевич Итале, Франце, Швейцаре ваьхав. Даим хьинаре болх баьб цо: статьяш, книжкаш яздаьд, болхлошта лекцеш йийшай. Тамашийна дукха да цун литературоведческии искусствоведчески хьашташ. Французски, итальянски, немецки, австрийски, английски литература Iомадаьд цо. Шера да цун хьаштий исторически доазолаш я—Лопе де Вега Верхарнага кхаччалца, Жан-Жак Руссогара Гауптманга кхаччалца...

Халкъа образоване дешашта уйла тIайохийт Луначарске, ма-дарра Iомаду педагогиках дола книжкаш, тайп-тайпарча мехкашкара образоване системa миштай хьеж.

1917 шера Россе юха венав из. Октябра деношка Луначарский просвещене Халкъа комиссаралла хьожаве могаву В. И. Ленина. Iалаьмате аьттув болаш хиннаб Ленина баь хоржам. Къоначa пачхьалкхенна хьалхашка этта халкъа образоване декхараш Луначарске ханна дика кхетадеш вола кхыъ-кхе политически деятель лаха хала дар. Шийтта шера кулгалдаьд цо Советски мехка просвещенеи культуранеи. Боарам боацаш доккха балха хьинар долаш волча цу саго ди-бийса дIаьхдеш санна хеталора.

Надежда Константиновна Крупскаяца цхьана СССР-е халкъа образовани вIашагIйоллара керттера дешаш кийчдеш хиннав Луначарский. Цо хьинаре дакъа а лоацаш кийчдаьча кердача школа хьакъехьарча программни документа тIа белгалдаьхад Советски пачхьалкхен просветительни политика социалистически общество хьалъяра декхарашца айхха бувзам хилар. Луначарске педагогически гIулакхашта юкъе керттера моттиг дIалоац массе метте цхьатарра хургйолча къахьегама политехнически школа проблемо. Кердача обществерча кхувш доагIача поахалашта кхетам балара декхар лаьрхIад цо сaг массе оагIорахьара цхьатарра дика тедIаволдаварах.

Советски Iаьдал даьнна хьалхара шераш... Хала ха яр из. Духовни уйлаши идейни тешам, шо-шоай тайпара болча наьха дегашка бола кийса никъ лаха ха дезар. ХIаьта Луначаркена, уйлашца долла хIама чулоацалуш, эшшача метте гIулакха кийчеи моллагIа а дегIала вохалуши волча сага, хайнад из де. ХIама тамашийна чIоагIа дега IаткъашцIаьхха теркалдеши хиннаволлашехва а, хIама нагахьа халахеташ е гоамал гойташ хиннавац из. Цо тIанийбеш хиннаб шийгара хьехам, новкъостал эшаш, проекташи планаши яхьаш тIабаьхка массе тайпара нах — хьехархой, студенташ, художникаш.

Къаьнара эрсий интеллигенци кердача, халкъа Iаьдалгахьа яккхара шоай марксистски уйлашца, хьаькъалца, эрудицеца, Iимерзалца доккха дакъа лаьцарех цаI хиннав Луначарский. Доккха да советски общества духовни вахар дегIадоаладеча Луначарске лаьца дакъа. Цун цIераца айхха дувзаденна да советски Iилман учрежденеш, кино, театр, издательски гIулакх хьахилари дегIаахари. Доккха дакъа лаьцад цо марксистски эстетика кийчъеча, мах баь варгвоацаш доккха дакъа лаьцад социалистически искусство идейно йIаьхийи художественно дукхача тайпарeи хилийтар духьа лоаттабеча къовсаме. Культура цхьаккха дакъа хиннадац Луначарске юкъарчал доацаш дакъа ца лоацаш. Дукха книжкаши статьяши язъяьй цо литература, искусства, этика, историе, философе, социологе тайп-тайпарча дешаех лаьца. Искусствана чIоагIа уйла тIаяха из хилар ший дог-уйланга хьежжа хинна ца Iеш, мохк эргабаккхара гIулакха культура Iалаьмате боккхача лоархIаме хилар шаьра кхетадарца дувзаденна а хиннад.

Революце гIулакха аьттув болаш мел дола кердеи талантливии хIама теркалдеши хьаллоацаши хиннад Луначарске. Эггара хьалхарчарца могадаьд цо «Тайжа Дон» яха Шолохов Михаила роман арадалар, цу книжка тIа эрсий классикий дикагIа йолча традицешца бувзам хилар кора а даь.

1927 шера Советски правительства Къамий Лигерча герз дIадаккхара йолча конференце массаза а хургйолча делегацена юкъевахийтав Луначарский. Луначарский дипломатически балха тIа вахийта решени яр Халкъа Комиссарий Совета балха юкъе цо дукхача шерашка дакъа лацарца, европейски мехкий дукхха метташ, истори, культура обычеш цунна харца, малхбузеевропейски пачхьалкхений интеллигенцена юкъе из лоархIаш хиларца дувзаденна хиннад. Цудухьа цо цу гIулакха тIа волаш дукха хIама даьд дунен халкъашта юкъера кхоххам кIаьдбара идеяшта пропаганда яра, Советски Союз кхыча мехкаша къоабалъяь тIаэцара процессана новкъостал дара.

Эггара тIехьагIа парте тIадилла гIулакх (Испане вахийта хиннав из посолалла хьожаваь) кхоачашде кхийнадац Луначарске. Дега лазар а хинна 1933 шера 26 декабре Франце къулбехьарча Ментоне кхелхав из.

ТIеххьара садаккхалца йолча хана пролетарски революце гIулакха, советски халкъа дIаденна хинна доккхеи чоалхаи вахар хиннад Анатолий Васильевич Луначарске дар. «Камаьршача кулгаца коадаш йиззa дIа-юха мессаяьй цо цунна Iаламо боарам боацаш енна хинна ганзаш», — яхаш яздаьд «Известия» яхача газето некролога тIа.

Тахан а тIехьа боккхача лоархIаме да А. В. Луначарске фундаментальни балхаш — царех пайда эц халкъа образоване болхлоша, культура деятелаша.

Артур ЕРМАКОВ,
литературовед.
(АПН).

ШИН ФЕРМА ШИ ХЬОКХАМ

Грозненски района «Ермоловский» совхозе шиъ ферма я. ЦаI Алхан-Кала я, вож—ГIудäре. Цу йоккхача шин юрта кхоачамболлаш болх бе наха ба. Хьайбаш леладераш боацаш кIаллисa хIама дац. Цхьабакъда, халахете а цу торонех пайда эцацар № 2 йолча ферме.

Массехк шера вIаштта Абдулазиев Малика кулгалдеш волча шурий ферме болхлой кхоачамболлаш а ба, доаркаши скотникаши дукха хана денз болх беш а ба. Мел йоккхий халонаш духьал оттe а уж эшае могаргдолаш цхьа барт болаш, низ бола коллектив я из. МоллагIча хьалашка дика хьокхамаш доах ферма хьайбаш леладераша. Укхаза йолча 23 доаркаx хIанзале иттане пятилетка кхоачашъяьй. Къаьстта доккхий хьокхамаш даьхад республике цIи хезача доярка коммуниста Кадырова Яхас. Цо хIара кхоабача Iаттагара 3920 килограмм шура яьккхай, план 2810 килограмм йолча. Ший пятилетка цхьа шу хьалха кхоачашъяьй цо. Шелелаеча группа хIара Iаттагара кхоъ эзар килограмм совгIа шура яьккхай совхоза къаьнарча доярка Джамбулатова Небас. Хьалха латтараштa юкъе ба доаркаш Киришкаева СамиIат, Шахбулатова Анисат, Исаева Люба. Шийна хьийхача, йоккхагIйолча доаркайца Яхийца яхье яьннай комсомолка Л. Исаева. Къахьегаме хьинарца мара лакх мича лу говзал, хьаIаь опыт.

ИйслагIча пятилетка заданeш толамца кхоачашъяьй цхьоалагIча ферма. ХIара кхоабача Iаттагара 2899 килограмм шура яьккхай, план 2520 килограмм йолча. ХIаьта шу чакхдала кхы а цаI ах бутт гаргга ха я. Хьагучох 3000 килограмм йоаккхаргья укхаза.

№ 2 йолча шурий ферме кхы сурт да. ТIехьарча ханалца укхаза кулгалдеш ваь Дербишев Ума. ЧIоагIа теса лелабора фермера болх. Хьайбаш леладераш дукха дIабувлаш, хьаувтташ моттигаш нийслора. Цхьайолча хана тоъаш хилацар. Из бахьан долаш дийнахьа сарралца ца детташ доахан дусар. ТIаккха хьокхамаш миштa хургда? Цул совгIа осеминатора шийн болх лерттIа ца лелабйрах доахан дахка деза ха ховш яцар. Цу фермa балхах дукххаза дийнар парткоме, хIаьта а болх тоалуш бацäр. Укх шера дIабяхача итт бетта хIара кхоабача Iаттагара яьккха шура 2383 килограмм хилар, план 2420 килограмм йолча. Пхе шера планагIа, яккха езачох 88 тонн эшаш я. Нийсденнача хьала кIалхара яла е из тIадисар кIезигде торо йолаш йий ферма?

Цу хаттара жоп лу № 2 йолча шурий ферме керда венача заведующе Абдулазиев Султана.

— ХIанз ферме кхоабаш 214 етт ба. Царех бетташ 90 мара бац. Вожаш дахка дезденна лакъад. Цхьан дийнахьеи буси 1,2 тонн шура йоаккх оаха. Кастта дукха доахан дахка долалургда. ХIаьта цунца цхьана шура а дукхагIа хургья. Хьагучох ноябре 40—42 тонн йоаккхаргья оаха. ТIаккха цхьаькха бутт бус. Хало-м хургда, хIаьта а тхоай деррига низаш оарцагIдоахаргда оаха пятилетка кхоачашъяра.

Белгалдаккха деза керда бригадир тIавеча денз ферме дукха хувцамаш хиниилга. Эшаш бола болхлой хьаийцар, Беркат дикагIа даргдолча тайпара социалистически яхь дIайолайир. Тоаделаь гIулакх. Дийнахьеи буси йоаккха шура ялх килограммага кхаьчай (№ 1 йолча ферме 7 килограмм йоаккх). Шурий хьоанал базисничул лаккагIа я.

Болх дика вIаштIехьбаьккхаб. Цхьабакъда, белгалъяь программа кхоачашъе хIанз а дукха къахьега деза.

ШоллагIча ферме а ба лакха хьокхамаш доахараш. ИттлагIча пятилетка чотах болх беш ба доаркаш Зельмуханова Курпату, Далаева Ташхо. Доахан дахкача отделенера доярка Расуева Сапият белгалъяьннай хьинаре къахьегарца. Дахка дезденнача хьайбашта дика Iунал ду цо. Хьалха латтарашта юкъе я дийнахьеи буси 850 грамм дулх тIакхетийта Iаьсий лeладер Дербишева Нура.

Къоначa бригадира хьокхам эца беза М. Абдулазиевгара. Де дезача хIаман сиха сакхувш, хIаман зем боаккхаш волча цунгара хьаIомаде хIамаш да.

Тхо совхозе долаш жом бера. Цхьаннахьа дIаоттабе безаш бар из. Ах сахьат даланзар Малика нах а стройматериал а леха сиха из дIаоттабаь балалехьа. Из цхьа факт мара яц. Уж санна дола гIулакхаш дукха доахк цунах. Доал де ховш, хIамах сакхувш хиларах хьахул дика кулгалхо.

Каст-каста шоайла дагабувл бригадираш, дага латтараш цхьана къоастаду.

ХIанз царех хIаране деррига низаш тIадахийта деза КПСС XXV съезда сийленца накъадахара коллективай болх кхы а тоабара.

Р. ЛЕОНОВ.

Азербайджански ССР. Бытовой кондиционераш еча Бакински завода конвейераш тIара хьалхара продукци Iоаяла дукха ха йисаяц. ХIаьта хIанзарчоа сихденнад из гIишло хьалъяра балхаш: механизмашта монтаж яь йовлаш латт. 75 эзар квадратни метр дIалоацаш йолча керттерча корпусе 1116 оборудоване единицах хIанзале монтаж яь яьннай 950. Испытанех чакхъяннай бIаьш станокашн агрегаташ.

СУРТА ТIА: завода участкех цаI.

О. ЛИТВИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

БОЛХ ТОАЛУШ БОАГIА

Укх тIеххьарча массехк шера вай республикерча тIехьаюсача предприятешта юкъе йолаш яр Нохч - ГIалгIай гIишлошъеча управленена чуйогIача Грозненски аьшкбетона конструкцей завода коллектив. Из чIоагIа Iаткъаш гIулакх дар цо материалаш лоаттаеча гIишлошъеча организацей балха тIа. ДIахо иштта болх бе йиш йоацилга кхетадир завода кулгалхоша, партийни профсоюзни организацеша. Предприяте коллектива болх тоабара шоайла дагабаьлар уж. Тахканза йола керда резерваш гуча а яьха, производствана юкъейихьар, социалистически яхьа кулгалделга цIенхаштта тоадир, бехктокхамегIарча участкашка кулгалде хьожабир шоай балха тIа йоккха опыт йола коммунисташ. ТIайца декхараш толамца кхоачашдара хIаранегара лоагIар хьадеха баьлар предприяте кулгалхой.

Иштта къахьегам вIаштIехьбаккхарах доккха беркат даьлар предприяте коллективана. Укх шера цхьа бутт дIабахийтабац цо пачхьалкхен план кхоачаш ца еш. Продукцена реализаци яра итт бетта план 102,7 процент кхоачаш а еш, планал совгIа маьхала яьккхай 208 эзар сома маьха товарни продукци. Укх шера цхьоалагIчеи шоллагIчеи квартале СССР промстройматериалий Министерствана чуйоагIача предприятешта юкъе шоллагIа моттиг а йоаккхаш хIара луча хана пхиица эзар сом ахчан премиа луш белгалдаьхар предприяте коллективо доаха къахьегама толамаш.

КПСС XXV съезда сийлеица накъабахара шерра социалистически яхье баьннача болхлоша толамца кхоачашду тIаийца социалистически декхараш а. Шера тIаийнача социалистически декхарех къахьегама овсарле 0,5 процент лакхъе езаш хинна яле, итт бетта къахьегама овсарле лакхъяра план 3,8 процент тIеххкхоачашъяьй. ХIаьта дIададахача шера укх хана хинначул итт процент совгIа лакхъеннай из. Пятилетка тIеххьарча шера тIаийцача социалистически декхарех планал совгIа 30 эзар сом пайда бе безаш хинна бале духхьала бархI бетта планал совгIа пачхьалкхенна баь пайда 39 эзар сом да. Укх шера ийс бетта кийч а яь производствана юкъейихьача 17 рационализаторски предложене пачхьалкхенна 42 эзар сом пайда баьб. Из хул шера тIаийцача социалистически декхарех бе лаьрхIачул дукхха дукхагIа. Соахкарчул 70 эзар гаргга сома маьха дукхагIа продукци маьхала яьккхай укх шера.

Ши-шегIа хьахинна дац уж къахьегама толамаш. Цун керттердар да шерра социалистически яхье баьннача болхлоша шоай торонехи кхоачамехи бизза пайда а эцаш хьинар кхо ца деш къахьегар. Иштта къахьегача болхлоша социалистически яхьа керда формаш юкъекхухь шоай балха. Профессех дикагIвар яхеи коммунистически къахьегама ударник яхеи сийлен цIи яккхара тIагIертта къовсам лоаттабу цар. ТIехьавусача хьай новкъоста гIо де, моллагIча тахан баькха къахьегама толам кхоана массане норма хургья яхача девизагIа къахьегаш ба уж. Иштта къахьегача цар материально-технически Iалашо яра даькъе нийслу халонаш эша а еш толамца кхоачашду хьалхашка латта декхараш.

Заводерча цехашта юкъе коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеш я энергоцехеи маркхала - бетона цехеи коллективаш. Из сийлен цIи лелаеш я арматурщиний, бетонщиний, формовщиний, кхыча профессех барий 15 бригада. ХIаьта коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи лелаю 354 болхлочо, царех 87 саг коммунист ва.

КПСС XXV съезда къахьегама совгIат кийчдара социалистически яхье яьннача завода цхьайолча цехий коллективаша, дукххача бригадаша ханал дукха хьалха кхоачашъяьй шоай пхе шера задани. Цехашта юкъе хьалха латтачарех я Сапрунова Нина Ивановна керте латтача шоллагIча маркхала-бетонни цеха коллектив. Товарни продукци арахецарeи из маьхала яккхареи пхе шера план 26 августе кхоачаш а еш, цу денга кхачалехьа пятилетка шерашка цо арахийца аьшкбетона изделеш 191532 кубически метр хилар. Зехьа йоа я ца еш кхомбеш дIаахийтарах пятилетка шерашка кхоьй цеха болхлоша 1037 тонн цемент. Цун чотах кхы тIа а кийчъе йиш я эзараш кубически - метраш аьшкбетона изделеш. Заводерча 28 бригадах 12 бригада укх шера цхьоалагIча сентябре тIеххкхоачашйир шоай пхе шера задани. Царна юкъе эггара тIех производственни хьокхамаш а долаш цхьоалагIча сентябре 120—122 процент шоай пхе шера план кхоачашйир А. Д. Дакаев, А. Кармалев, С. М. Попов керте латтача бригадаша, кхычар.

Б. КОСТОЕВ.

Хмельницки область. Малаггара деш латт Оренбург — СССР Малхбузен доазув яхача газопровода пхелагIа участок йиллара балхаш, из еш я СЭВ членаш долча мехкий дIа-хьа гIулакхаш леладара комплексни программага хьежжа. Графикал хьалхаьнна къахьегаш я «Укргазстрой» производственни объединене № 16 йолча гIишлой-монтажни управленеи № 17 йолча механизаце специализированни управленеи коллективаш.

СУРТА ТIА: йоккхача «диаметра турбаш Iойохкаш латт газопровода пхелагIча участке.

В. СТЕПАНЕНКО сурт.
ТАСС фотохроника.

СПЕЦИАЛИСТА ХЬЕХАМАШ

КЕРДА ТОРОНАШ ЛАХАРА

Iилма-технически прогресс дегIайоагIача хьалашка къаьстта лоархIам болаш я коллективо лелаеча социалистически яхьа чуйоагIа хIара специалиста ший творчески планаш. ХIаьта хIара специалиста, хIара творчески болхлочун ший планаш коллективо тIаийца социалистически декхараш кхоачашдара тIаерзаяь хила еза. ХIаьта, специалистий творчески планаш цул совгIа яхьа инженерни Iаламо еш хила а еза.

Специалиста ший творчески план юкъарча социалистически яхье цо дакъа лацар белгалдоаккхаш дола социалистически декхар да.

Халкъа боахамо толамаш дахар Iилма-технически прогресс дегIаярца дувзаденна да. Цудухьа, хIаране ши-ший а коллективни а творчески планаш увттаеча хана къаьстта теркал е еза дикагIйола технологи, керда техника производствана юкъеяхьарца, производственни процессашта автоматизации механизации ярца, къахьегам Iилман ларда тIа вIаштIехьбаккхарца ювзаенна йола мероприятеш.

ИттлагIча пятилетке — продукце дикала пятилетке берригa низ дIалуш къахьегара хIанззе а кийчо е йолае еза хIара болхлочо, инженерно-технически болхлочо ши-ший творчески планаш а коллективни планаш - декхараш а тIадоагIача шера а ерригача иттлагIча пятилетка а лаьрхIа кийчдара. Каст-каста хетт: «МалагIа башхало я ши-ший творческии коллективнии планашта юкъе? Маца тIаэца еза коллективни план, маца — ший къаьстта яр»? Коллективни а ши-ший а творчески планаш кийчъеш массе оагIорахьа хьажа веза тIаийцача хIара декхара чоалхане хиларга а, из кхоачашдара хьега дезача къин дукхалга а. ИйслагIча пятилетка шерашка дегIа а ена чIоагIъеннай ши-ший творчески планий ларда тIара Iилма - технически прогресса комплексни программа кхоачашъяра тIаерзаяь йола инженерно - технически болхлошта юкъера социалистически яхь. Цудухьа специалистий творчески планаш кийчъяра а уж кхоачашъяра а къаьстта теркам тIалоаттабе беза предприятей кулгалхоша, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша.

Инженерно-технически болхлой коллективни творчески плана юкъедахийта деза цхьаь специалиста кхоачашдулургдоаца, массане юкъарча низаца вIаштIехьдаккха деза гIулакх. ХIаьта вешта дола, цхьан специалиста чакхдоахалургдола дешаш къаьст-къаьстача творчески планашта юкъедахийтача пайданегIа да.

Коллективни а къаьст-къаьстa а йола творчески планаш производства кхоачамбоацараш дIадахара тIадерзадаьча технически а технологически а дещашта санна предприяте технически прогресса дIахо йолча проблемашца ювзаенна хила еза. Цу планашта юкъе хила еза къахьегама овсарле лакхъяра, арахеца продукци дикагIа хилийтара, цунга дIабода мах кIезигагIа хилийтара тIаерзаяь йола мероприятеш, массадолча хIаман кхом бара, Iалам лорадара, къахьегам лорабара йола а, иштта кхы йола а мероприятеш. Цу тайпарча хIара плана тIа белгалъяьккха хила еза чакхйоалхача мероприятей экономически эффективность.

«Социалистически яхь вIаштIехьъяккхар дIахо тоадара» КПСС ЦК соцамашка а НТО IV Ерригсоюзни съездага КПСС ЦК хаьттача моаршал тIа а, СССР профсоюзий XV съезда резолюцеш тIа а Iилма-технически обществашта хьалхашка оттадаь декхар да Iилмахоша а инженерно-технически болхлоша а шо-шоай творчески планаш кийчъяр чIоагIа хьаллаца аьнна.

Цу кердача гIулакхо вIаштIехьдоалийт специалиста знанеех, цун карагIдаргдолчох дукхагIа пайда эца, керда торонаш гучаяха а царех пайда эца а, производства технически боарам лакхбе а арахеца продукци дикагIа хилийта а. Цунца цхьана творчески планаша даьхен Iилман техника прогресс дIахо йигара бола специалистий бехктокхам дегIабоалабу; цар Iилма-технически а экономически а знанеш дукхагIа хулийт.

Цу дIадехарашка хьежжа укх тайпара дешаш чулоацаш хила еза специалистий творчески планаш:

1. Iилма-технически прогресс. Укхаза белгалъяха еза керда техника балха юкъейоалаяра, оборудоване модернизаци яра, дикагIйола технологи балха юкъейоалаяра, производственни процессашта автоматизации механизации яра чакхъяха еза мероприятеш, рационализации изобретательствои дIахо дегIадоаладара дешаш.

2. Доллача хIаман кхомбари хьурматдари. Укхаза белгалйовх «Производства торонех пайда дукхагIа эцила тоадари, халкъбоахаме кхомбара режим чIоагIъяри» яхача КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК письмос дIадехаш дар кхоачашдара тIаерзаяь йола мероприятеш.

3. Къахьегам лорабар, техника кхерамзле, промсанитария.

4. Iилман техникан карагIдаьнна кердадараш.

5. Идейно-политически а технически а знанеи боарам лакхбаь. Цу деша чудоагIа вузашка, техникумашка, тайп-тайпарча курсашка, технически прогресса халкъа университете, политически, экономически образоване системе дешалга.

6. Болхлой квалификаци лакхъяра новкъостал дар. Техобучени курсашка хьехаш хила веза специалист: болхлой моттигашка, консультацешка производственни инструктаж еш, къахьегамхошта юкъе экономически а Iилма-технически а знанеш дIа-хьа йоаржаеш, наставника болх беш.

7. Общественно - политически вахаре дакъа лацар. Политически экономически образовани системе пропагандистски болх бар, лекцеш ешар, беседаш яр, кепайоазоне дакъа лацар, радиои телевидении гIолла къамаьлаш дар, предприяте партийни, профсоюзни, комсомольски организацей, НТО, ВОИР общественни организацей балха юкъе дакъа лацар, иштта кхыдараш а чудоагIа цу балха.

ДукхагIа пайдане да кварталех йийкъа шера лаьрхIа йола творчески планаш увттаяр, цунга хьежжа хIара кварталех цу планех даьчов итогаш а еш. Кхы дукхагIа йолча хан лаьрхIа уж планаш увттае хала да. Цхьабакъда, йоккхий проблемаш къоастаяра йола перспективни планаш йIаьххача хан, масала, пхе шера лаьрхIа увттае мегаргья.

ТIаийца ерригa планаш лаьрххIа долча журнала тIа дIаязъяь хила еза. Квартал чакхъяьнначул тIехьагIа яь итогаш а цу журнала тIа дIаязъе еза. Къаьст-къаьстача темаех лаьца дикагIйола творчески планаш увттаяра йола конкурсаш чакхъяхар а чIоагIа пайдане да.

Предприятешка керттерча специалистий советаш вIашагIъехкаро а чIоагIа пайда лу. Советий керттера декхар къаьст - къаьсттача творчески планашта юкъера производствана дукхагIа пайдане йола мероприятеш хьа а хержаш уж организационно - технически мероприятей плана юкъеяхьар.

М.-С. МАРЗИЕВ.
«Малгобекнефть» НГДУ ПТО начальник.

НАЬХА ХЬАШТАШ КХОАЧАШДЕР

Цун кадайлга хьежача ткъо шу совгIа ха яьннай мара аргдац Медведева Галина Никитичнай. ДIалаьрхIача цо болх бу а я иззал ха-м.

Галина Никитична Медведева Къулбехьен Сахалинера кхаьчай укхаза вахара моттигаш хувцаш, цхьабакъда, ший болх хийцабац цо цIаккха а. Къулбехьен Сахалине 1947 шера дIаболабаьб Медведева Галина Никитичнас ший болх. Из шийна безарах ца буташ хьа а йоагIа.

Атта бац торговле болх. Бакъда, Галина Никитичнайна дукха беза ший болх. Цудухьа цунга дика а булу из.

Цо цIена беча балха боагIаш бола мах а баь торговле министерства шиъ сийлен грамота еннай цунна.

Ший коллектив а йоалаеш № 75 йолча тика чура енай из ши шу хьалха № 1 йолча тика чу болх бе. «Цунца болх бе волавенна саг из йолчар дIаваха ловш хилац» — йолх цох цуи болхлоша. Соахка тIаийца социалистически декхараш сийленца кхоачашдарах Сийлен грамота елар цу коллективана. Ший болх дика дIахьош, цох дика кайоалаш наьха хьашташ кхоачашдеш, шийцарча болхлошта дика кулгал де ховш я Галина Никитична.

Даиман плани социалистически декхараши кхоачашдеш хьайоагIа Медведева керте латта коллектив.

ХIанз планал совгIа 5000 сома мах баьб цо.

№ 1 йолча тика болхлоша шерра йоаржаяьй парте XXV-ча съезда хьалхара социалистически яхь, вай мехка хула из йоккха событи доккхийча толамашца белгалъяккха дага а ба.

Х. ГАГИЕВА.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

КУБА: ЭКОНОМИКАНА УПРАВЛЕНИ Ю ЭЛЕКТРОННО-ВЫЧИСЛИТЕЛЬНИ МАШИНО

Вычислительни техника даькъе социалистически мехкаша цхьана леладечу гIуллакхашта йолчу Правительствашта юкъерчу комиссе 15-гIа заседани хиннай Гаване. СЭВ-а мехкий викалаш вIашагIкхийттача дийцар электронно-вычислительни машиний бIарчча цаI йола система дIахо дегIайоалаяра дешаш.

Социалистически содружества мехкаша боккха лоархIам бу ЭВМ бIарчча цаI йолча конструктивно - технологически ларда тIа эргаькхха тояра. Цо Iалашду лакхача боараме уж хьаелга, новкъостал ду халкъа бозхама уж шерра юкъеккхахьара. Комиссе 15-гIа заседани хьаеллача ше къамаьл деш, Кубай премьер - министра заместитела Беларвино Кастильяс аьлар:

— Кубински экономика дегIаяро, тха гIирсаш хьалдаря декхараша дIадех социалистически планови система принципаша ма-яххара йола управлене средстваш Iалашъелга. Уж декхараш социалистически мехкашка айхха цхьана гIулакхаш а леладеш къестадеш да.

Йоккха йоаца предприятеш дукхагIа я Кубе. Цудухьа керттера уйла тIаяхийтай СИД 201Б аьнца цIи дIаяха ЭВМ зIамагIйола модель хьаяра. Уж машинаш юкъе хьу укх гаргагарча шерашка Кубе шовзткъанел кIезигагIа йояцаш хургйолча отраслеви объединенешта управлени яра системашта.

И. ПЕТУШКОВ. (АПН).

КХОХКАМ КIАЬДБАР—ОБЩЕСТВЕННОСТАГА ДАЬЧА ХАТТАРИЙ КИЗГА ЧУ ХЪЕЖАЧА

Американски газетийн журналийн оагIош хьалйизай советско - американски юкъмоттига маIанахи кхоаненахи еча дискуссеша. Кепатеха арадаькхад «Кхохкам кIаьдбар — исторически перспективе» яха оборник, арадаьннад Дж. Стейбела «Кхохкам кIаьдбар — догдахар а кхерар а» М. Голдмена «Кхохкам кIаьдбари доллараши», Т. Петерсона «Советско - американски конфронтаци», З. Нагорске «Малхбоаленнеи Малхбузеннеи юкъерча торговле психологи» яха а кхыдола а книжкаш. Еррига а Советски Союза хетаяь «Каррент хистори» яхача журнала октябрьски номер кхохкам кIаьдбарах йолча статьяца хьаеллалу.

БIарчча хьаийцача дебаташ цар шоашккара хьадагалийца дег чу дужадара маIан долаш а хIана гуччахьа дувца ца лоархIабеча кхохкам кIаьдбара моастагIаша цIур юкъе боллар духьа хьоаяь а я. Шоашккара хьадагалийца хаттараш ду цар советски уйлаш цIена йийхьогI яхаш, уизарбоах «Советски тIема кхерам тIа-тIа чIоагIлуш болча хана» американцаш юхабувл яхаш кхерам тIа а тувсаш. Из тема ювц американски сената кхыча мехкашцарча гIулакхашта йолча комиссе дешаш дувцача а.

Дукха ха йоаццаш кхайкаца заседане боалабир общественни уйлай институтий кулгалхой: Джордж Гэллап, Луис Харрис, Даниэл Янкелович, кхыбараш.

— ХIана американски арахьарча политика керттера лостам-кхохкам кIаьдбар, —хьахкайкадир Джорд Гэллапа. — Берригача американцех ахаш гаргга бараши дукхагIбола кагирхойи тийшаб, паччахьалкхешта юкъера къовсам тIа дола дешаш къестадара способ лархIара гIулакха тIом къабенна хиларах.

— ВIашагIкхийттача Штатий общественноста лов, — аьлар Луис Харриса, мехка доал дераш кхохкам кIаьдбара гIулакха мутIахьа бола нах хулга... Цудухьа тамаш а яц, американски арахьарча политика аргIанарча декхарий списка тIа общественносто хьалхарча моттиге оттабер дерригача дунен тIарча машара гIулакха беш бола болх хилар... Тхо цхьанна а тайпара дог тийша дац, кхы халкъаши кхы мехкаши вахарера цоай моттиг хьалахара американски демократе хьалашка даха дезаш хиларах. Из гIулакх боккхача лоархIаме да но тха халкъ цу тайпарча хьалашка машаре даха хийча хилара тешал деш хиларах.

— Общественни мировоззрене кертгерьяраш йоацаш дIаяьннай «шийлача тIема» доазонел чухьа еш хинна уйлаш, — белгалдаьккхар Даниэл Янкеловича. — Итт сагах кхаьнисл кIезигагIа бараштa дезац Советски Союзаца цхьана айхха гIулакхаш леладелга... Цу цхьан ханна мах ца беш йита ягIац советски дагардарий хьакъехьа цхьаболча американций уйлашка йолча скептицизман шеконийн кIоарталенаш.

Янкеловича йийцар наьха хьаькъалашка юхедисача «шийлача тIема» ханарча хIамай проблема. Из теркал ца деш дитар, аьлар цо, харцахьа хургдар, хIана аьлча мехкара хьалтIаккха ийса доацаш хетаргдар.

Итташ шерашка американцашта дег чу южаe гIийртаб советски тийшача балхахи агрессивностахи йола идея. ХIанз а царна из чуюжае гIерт, масала, «Ридерс дайджест» яха журнал е «Нью-Йорк таймс» яхача газета обозреватель Сайрус Сульцбергер. Цул совгIа, уж идеяш паччахьалкхен департаменте а йолаш я, хIаьта цу хьакъехьа язду английски журналиста Симон Хеда дукха ха йоацаш «Нью-Йорк таймс мэгэзин» тIа кепатеха араяьннача статья тIа. Юххера а харц уйлаш дег чу йисара новкъостал ду общественни уйлага цхьадола хаттараш дара методологе а. Цкъаза хаттар ше а хул провокационни хьисапе вIаштIекьдаьккха оттадий. Масала, дунен халкъашта юкъе социологически тохкамаш дара института специалисташа американцашка хаьттад: «ВIашагIкхийттача Штаташа шоай малхбузеневропейски цхьоагIенхочоа дизза тIема новкъостал де дезий, нагахьа санна Советски Россе оагIонгахьара цунна духьала тIом болабаь хуле?»

Хаттар цу тайпара оттадаьчул тIехьагIа бокъонца хеталургда провокаторий кертошка мара боацаш бола цу тайпара «советски тIом» тIабоагIа аьнна. Малхбузен Европа мехкий кепайоазонои политически деятелашеи деча Iалаьмате дукхача тешалагIа цхьаккха саг тешац «Советски оагIонгахьара тIом тIабара» кхерам хиларах. ТIаккха эггара кертера а лаьрхIа хаттара юкъе сенна хьу из? Деча хаттарий хьалашка диллача укх тайпара мара мичад цунна дала йиш йола жоп: хIаа, а, хац. ТIаккха, ма-дарра аьлча мишта хургдар жоп: харцахьа долга ховшшехьа а оттадаь да хаттар ше.

Общественни уйланга хаттараш дара методологех цу тайпара-наьха санна доккхий эйпаш доахке я, сенатски комиссе къамаьлаш даьраша бакъдора, дукха а дукхагIа болча американцаша советско - американски гIулакхашка дикагIча оагIорахьа хинна лостам къоабалбеш хилар.

В. ГЕРАСИМОВ, АПН соб. корр. Нью-Йорк.

Венгре къулбехьен йистерча Сегеда юхе итт шу хьалха хьахилар мехкдаьттеи гази йоаккха промышленность. ХIанз цигарча промыслаша шера цхьа миллион тонн мехкдаьттеи 2 миллиард кубически метр гази лу.

Дукха ха йоаццаш укхаза хьалъяь яьннай Iалама газ чакхйоахача предприяте хьалхара аргIа. Цунна оттаяь оборудовани Советски Союзои ГДР-ен ейта я. Завода шолларIа аргIа болх бе йолалургья 1976 шу чакхдоалаш. Из объект хьалъеш дIадахийта 6,5 миллиард форинтов ахча юха метта оттаргда цхьан-шин шера.

СУРТА ТIА: Сегеда юхерча завода цхьан участка сурт.

МТИ — АПН сурт.

Чехословаке 45800 производственни коллектива «Социалистически къахьегама бригадаш» яха цIи еннай. 8400 бригада я хIанз из цIи яккхара тIекъа къовсам лоаттабеш. Цу патриотически боламо ког гIортолга ю Чехословацки пхелагIча пятилетка план толамца кхоачашъе.

СУРТА ТIА: слесарий кагирхой бригада. Из болх беш я Остраверча Клемента Готвальда цIерагIча «Нова Гуть» яхача металлургически комбинате. КПЧ XV съезда сийна яьржача социалистически яхье дика толамаш дахарах «Социалистически къахьегама коллектива» яха цIи еннай цунна.

ЧТК—ТАСС сурт.

Х. Х. ХАМАТХАНОВ

1975 шера 20 ноябре 56 шерага кхаьчача дукхача ханеи халеи лазар хинна кхелхар 1943 шера денз КПСС член, Нохч - ГIалгIай АССР профессиональни союзий областной совета секретарь нов, Хаматханов Хьажмурда Хьажбикар.

Х. Х. Хаматханов ваьв 1920 шера ахархочун дезале. 1937 шера денз 1941 шерага кхаччалца из дешаш хиннав Воронежски химико - технологически институте. 1941 шера августе Х. Х. Хаматханов Советски Эскаре тIаьхьех. ХьалхагIа дешаш хул пехотни училище, цул тIехьагIа тIема академе, хIаьта 1942 шера октябре денз Сийлахь - боккха Дай-мехка тIом чакхбаллалца фронте хул. ТIом йистебаьнначул тIехьагIа цо чакхйоах Воронежски химико-технологически институт, тайп-тайпарча инженерно-техническии кулгалдечеи балхаш тIа хул. 1957 шера партийни балха тIа хьожаву КПСС Нохч - ГIалгIай обкома промышленно - транспортни отдела заведующе заместителалла.

КПСС ЦК-ра Лакхехьара партийни школа яьккхачул тIехьагIа Х. Х. Хаматханов КПСС Назрановски райкома хьалхарча секретаралла хорж. 1963 шера денз 1972 шерага кхаччалца Шалински шекара завода директор, «Терек» яхача мебельни фабрика генеральни директора заместителалла болх бу. 1972 шера денз Нохч-ГIалгIай облсовпрофа секретаралла болх бу.

Х. Х. Хаматханов КПСС Нохч-ГIалгIай обкома член, къахьегамхой депутатий районни Совета депутат хиннав.

Х. Х. Хаматханов массаза а парте гIулакха визза мутIахьа, доагIар хьадехаш, наха эшар ховш, из кхачашдеш саг вар. Балха массе а участникашка боккха бехктоккхам хетаи къахьегар цо.

Партеи правительстваи лакха мах баьб цунна карагIдаьннарий. Цунна елар ЦIеча Седкъа ордени медалаши.

Дуккхача хана тха дегашкара дIаваргвац Хаматханов Хьажмурда Хьажбикар.

Новкъостий группа.

КУЛЬТУРА БОЛХ—НАХА ЮКЪЕ

НОВКЪОСТАЛ ДУ АКТИВО

Боккхача лоархIаме ба нах баххача моттиге беш бола культурно - кхетама болх. Из дика бу гор. Грознерча Черноречье поселке. Укх тIехьарча ткъаьх шера цига ца хинначоа, йоззаргъяц Нохч-ГIалгIайчен столица из район. Из, ма-дарра аьлча, 22 эзар совгIа саг а вахаш, керда город я... Цига да боккъал башха, массехказа вIаштIардаь цIенош, шера улицаш, йиъ юкъера школа, музыкальни школа, химиков культура Дворец, берий кхоъ клуб, деша даха ха йоацача берий итт учреждени. Грозненски химкомбината профилактори, дарбан учреждениш, туристически база, бытовой гIулакхаш ду ЦIа, ткъо совгIа тайп - тайпара тиха, кафе, столови. Грозненски форда юхе салаIа башха - дика моттиг, шортта гаьнаш — ду дерригача хIамаша геттара дика тешал ду советски халкъа хьал-торо дика хилийтара хьакъехьа Коммунистически партеи Советски правительстваи хаддаиза йоакхо ешi хилара. Черноречье поселке вежарий, цхьа дезал санна бах эрсий нохчий, гIалгIай а украинцаш а, эрмалойи хIирийи, гIумкий а жугатий а — бе-беча къамех бола нах. Уж ба химикаши мехкдаьтта чакхдоахараши, гIишлонхой а бахьехархой а, лораши деша бахьехархой а, лораши деша багIа кагирхойи, болхлой а гIулакхера нах а, дукха кхы тайпа специальносташ йолаш бола нах.

Шоай мукъа ха мишта дIахьу черноречецаша?

Черноречье поселкера нах баха дерриге цIенош кхо микрорайон а яь дийкъад (Заводской районе ерригаш а 12 я уж). ХIара микрорайоне совет вIашагIъеллай. Микрорайоний советашта юкъебахаб предприятеи, дешара заведенеи, медицински культурно-просветительни учреждении, жилищно - коммунальни контора, химкомбината, домовой комитетий викалаш, комсомольцехи пенсионерехи бола активисташ.

Микрорайоний советаша айхха бувзам лоаттабу Черноречье поселке вIашатIьехкача депутатски Советацеи милице Заводской райотдела опорни пунктацеи.

Дукха а массе тайпара а дешаш къестадаьд укх шера микрорайоний Советаша — поселке бахача наха юкъе массово - политически культурно - просветительни болх вIаштIехьбаккхара химиков ДК баь болх, берий художественни самодеятельностага хьажар чакхдаккхар, ДК массаза болх беча агитпункто баь болх, «Хоастам хилба Советий Даьхенна», «Хоастам хилба коталонаш йоахача халкъа» яха цIейш дездар, аьхки берашa салоIилга вIаштIехьдаккхари бокъонаш ца телхаяйтара общественникаша - берий цIеноша баь болхи, лекционни пропаганда вIашагIйоллар, нах баха моттигаш тоаяр а цига гаьнаши кIотаргаши дIайогIар а, бытовой гIулакхаш деча, мах беча организацейи общественни кхачаи предприятеи болх тоабар а культура лакхъяр а.

Микрорайонашка беча балха дукха низ, хьипар, уйла тIайохийт коммунисташа - депутаташа ни. Р. А. Дмитриенкос, А. Я. Кормишкас, активисташа - общественникаша — Л. Г. Дудинас, В. Я. Комаровскаяс, Х. К. Магомадова, Х. К. Тимирханова, кхычар.

Черноречецашта диллац «Хоастам хилба грозненски пролетариата», «Къахьегамеи коталони байрахх яхь оаха», «Хоастам хилба Советий Даьхенна» яхеи кхы тайпеи лозунгаш а долаш дездаь цIейш.

Укх шера кхозза цIей дездеча 20 эзар саг хилар, царех эггара тIеххьардар дездеча хана — Черноречье бахача нахах 10 эзар гаргга саг.

Бахача нахаца беча берригача балха юкъера лоархIаме моттиг къовстаю лекционни пропагандана.

Къаьстта чIоагIа хьинар айдаь бир из болх РСФСР, Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советашкеи къахьегамхой депутатий моттигерча Советашкеи хоржамаш дара кийчо еча хана. Агитпункташка, общежитей красни уголокашка, араюкъерча майдаш тIа, химиков культура Дворце лекцеш ешар, докладаш, беседаш йора, депутаталла харжа оттабаьча кандидаташца къахьегамхой вIашагIкхеташ моттигаш йора. «Знание» яхача общества лектораша а санна цига къамаьлаш дора КПСС райкомеи райисполкомеи болхлоша, профсоюзни партийни активо, Грозненски химкомбината кулгалхоша. Царна юкъе бар комбината директор нов. Л. А. Шилов, цун заместителаш — В. М. Скребцеви Н. И. Прохорови, партбюро секретарь А. М. Космин, профкома председатель И. А. Уткин.

Бахача наха шоаш баххача моттигашка патриотически, интернациональни, атеистически кхетам балар идеологически балха тIа керттера да. Цу дешашта хетаь я ДК санна, иштта общежитешка а араюккъерча майдаш тIа а чакхйоаха дукха мероприятеш. Уж я производства новаторий къахьегама сийлен химкомбината болхлой цеховой сайренаш, коммунистически къахьегама ударникий слеташ, болхлой класса юкъевахийтар дезду цIейш, тематически сайренаш. Болхлой класса къахьегама традицеш, социалистически яхье котбаьнараш хестабу дика форма я из, кагирхошта новкъостал ду цар вахарга бола никъ харжара.

Культура Дворецe чIоагIа сакъердамеи лоархIамеи болх бу интернациональни доттагIала клубо. Клубе хан-ханнахьа болх беш я кинолекторий, тематически сайренаш ю, устни журналаш деш, диспуташ ю, доттагIал тIехь вIашагIкхетараш хул. Сакъердаме чакхъяьлар тематически сайренаш: «Вай доттагIал дуне мел доалл хургда», «Дунен тIа — машар». Цига дакъа лаьцар Нохч - ГIалгIайчене болх беш болча болгарски гIишлонхоша. Торжественни дакъа чакхдаьнначул тIехьагIа доттагIала концертах цхьа дакъа гойтар болгарски гIишлонхошеи грозненски химикашеи.

Теркалбе боагIаш ба химиков ДК-арча хаддаиза болх беча агитпункта болх. Укхаза даим дежурить деш агитатораш хул, харжархошца депутаташ вIашагIбеттаболийт, юридически дешаех лаьца консультацеш тел, беседаш ю. Укхаза массаза а хул деша керда газет, ловза шахматаш, хьажа телевизионни передача. Общественни хьисапе 4 шера болх беш хьайоагIа юрист нов. А. А. Далакова, массаза а Черноречье бахача наьха хаттараштa жоп а телаш. Баркал ала дог доагIа агитпунктерча активисташта — общественникашта коммунисташта Э. А. Афанасьевана, И. Г. Келермана, В. П. Ткача, В. Д. Приходькона, А. Н. Ульяницкена, кхычарна.

Микрорайоний советаша лаьрххIа дика болх бу бераштеи кхуваш боагIараштеи юкъе. Цу гIулакха дикка новкъостал ду иштта химиков ДК вIашагIъеллача «Прометей» яхача кагирхой клубо. Клубо декхар оттадаьд шийна хьалхашка — социалистически патриотизма, интернационализма, Советски Даьхе дукхаезаргйолча халкъий доттагIала уйланца кагирхой хьалкхебе. Кагирхошта коммунистически кхетам балара хьинаре болх бу №№ 52, 31, 58 йолча юкъерча школай, № 5 йолча болх беча кагирхой школа педагогически коллективаша. Родительски комитеташеи лакхе йийцача школай школьни комиссешеи дезалан школанеи юкъера бувзам, культура учрежденейи общественни организацейи бувзам чIоагIбара, кхуваш йоагIача тIехьенна кхетам балара болх бу, балха тайп-тайпарча формехи методехи пайда а эцаш. Цу дерригача хIамаех дика беркат доал.

№ 52 йолча школа дешархой каст-каста хул комбинате, производства процессага, шоай даьша доахача толамашка хьежа баьннаб. Болхлой коллективашца иштта оагIув лелабарах дисциплина тоаеннай, новкъостал хул 10-гIа классаш йистеяьхараша професси харжара.

Ахкан каникулаш йолча хана цхьаца бахьанех цIагIа дисача берашца воспитателашта меттел общественни хьисапе болх бора паччахьалкхен университета педагогаша, лакхерча курсашкарча студенташа, культура болхлоша.

Художественни самодеятельносто даь дика хIамаш дукха да. ЧIоагIа хьашт долаш хьаьший ба уж общежитешка, нах бахача кварталашка, берий клубашка. Самодеятельни артисташа хьинаре дакъа лоац боккхийчар санна, иштта бераша а культурно салоIилга вIаштIехьдаккхара, цар дикагIйола эстетически оамалаш хьахилийтара. Цу балха тIа дукха хIама ду химиков ДК самодеятельносто, юкъерча школай, Нохч - ГIалгIай АССР заслуженни артистка Екатерина Федоровна Сыпковас кулгалдеча музыкальни школа дешархоша.

Кхы а дикагIа болх бе йиш йолаш яр микрорайоний советаш, нагахьа санна ерригача партийни организацеша цар йоагIаш йола терко йоре.

Хьаэцаргъя вай, масала, № 5 йолча болх беча кагирхой школе вIашагIъелла совет. Ма-дарра аьлча, цига болх бераш алхха цу школера педагогаш мара бац. ХIаьта совета юкъе дакъа лаца дезаш-м кхы а парторганизацей викалаш а ма бий: ГрозНИИ, гIишлошъяра управлене № 6 йола СМУ, 1737 автоколоннера, «Чечингсельстрой» треста АТК-ара бараш. Цу тайпара хьал да № 58 йолча юкъерча школа совете а.

КПСС XXV съезда накъадолхаш, массе метте тоабанза баргбац нах баххача метте беш бола кхетама болх.

С. ПЯТАШ,
Нохч - ГIалгIай АССР иллналархой общества вокхагIвола методист.

ТЕЛЕВИДЕНИ

22 ноябрь

I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Босбола телевидени. Iуйранара гимнастика. 9.30 — Босбола телевидени. Бераштa бола фаьлг. 10.00 — «Дайновной шоана». 10.30 — Босбола телевидени. «Iуйранара почта» яха музыкальни программа. 11.00 — Босбола телевидени. «Iалам а саг а». 11.30 — Босбола телевидени. «Музейшкеи выставочни залашкеи гIолла». Художественни музей студентий дипломий балхий Еррigсоюзни выставкера репортаж. 12.00 — «Солдатски дегашта дагадбагIараш» яха телевизионни документальни фильм. 12.30 — Босбола телевидени. «Тхо Байкало-Амурски машиникъ буллаш да». 13.00 — Босбола телевидени. Белорусски телевиденеи радиои инструментальни ансамбла концерт. Минскера передача. 13.30 — Босбола телевидени. «УнахцIено» яхача программа почта. 14.00 — Босбола телевидени. Хоккеях йола СССР чемпионат. Ленина цIерагIа йолча центральни стадиона спорта Дворецера трансляци. 16.25 — Босбола телевидени. «БIаргагушдар — теша халадар». 17.15 — Босбола телевидени. «Музыкальни абонемент». Рахманинов. Хьалхара концерт. 18.00 — КПСС 25-ча съезда даха хьакъ долча тайпара накъагIоргда. Ножай-Юртовски района дош да (нохчий меттала). 18.30 — Босбола телевидени. Телевизорашка хьожарий хаттарашта жоп лу политически обозревателa Жуковс. 19.15 — «Сесаг йоацача сага цIенош» яхача телевизиони спектакла премьера. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Босбола телевидени. «Артлото». Киевера передача. Пистеяьлча—кердадараш.

II ПРОГРАММА

16.25—«Цеплиеа тийша болх» яха художественни фильм. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Босбола телевидени. Мультфильм. 18.30 — Юртбоахама знаней экран. «Къахьа аьлеча цхьан дийнахь» яха документальни фильм. 18.45 — Фильм-концерт.

I ПРОГРАММА
23 ноябрь

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Босбола телевидени. Бераштa йола Iуйранара гимнастика 9.30 — Босбола телевидени. «Гургал бетта сахьат». 10.00 — Босбола телевидени. «Советски Союза гIулакх деш ва». 11.00 — Босбола телевидени. «Iаламан хьахой». Iилман познавательни олимпиада. 11.45 — Босбола телевидени. «Йоазонхчун трибуна». Сартакова выступлени. 12.00 — Босбола телевидени. «Музыкальни киоск». 12.30 — Литературни произведенеш экрана тIа яьхар. «Чук а Гек а» яха художественни фильм. 14.20 — «Луначарский а искусство а». 15.10 — Босбола телевидени. «Тха цIагIа» яха музыкальни программа. 15.40— «ГIурагIажий илли» яха телевизионни художественни фильм. 16.10 — «Цирка лампаш». 17.00 — Босбола телевидени. Дунен халкъашта юкъера панорама. 17.30 — Ольшанский. Йоккхе саг Воронина малайк а» яхача телевидене Грозненски студе телевизионни спектакль (телевизорашка хьожарий заявках). 18.15 — Опера йоазар. Россини. «Севильски цирюльник» яха фильм — опера (Италия). Музыковеда Виноградовай комментари. 20.00 — Босбола телевидени. «КинонилкъабархоЙ клуб». 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Футболах йола Европа чемпионат. Турце сборни — Советски Союза сборни. Турцера передача. Пистеяьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

15.45 — «ЦIи» яха художественни фильм. 17.00 — «Яхьа дIайолаяьраш болча». Сунженефта» мехкдаьттеи гази йоккха управлени. 17.30 — Босбола телевидени. Мультфильмай программа.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллен Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш, кIезиг - дукха догIа а делхаш, малхбузехьара секунде 7—12 метр чIоагIа мух хьекхаш ха хилеи фегара температура республике гIоллa 8—13, Грозне 9—12 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу. Кхоанеи ломмеи хувцалуш морхаш а йолаш, цхьаццайолча моттигашка йоачан а йолаш дохк а доаллаш, бе-беча оагIорахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш ха хилеи фегара температура бийсашка 1 градус шелалгара 4 градус йIовхалга кхоачаш, деношка 6—11 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

ТАХАНИ КХОАНЕИ ХУРГДА

22 НОЯБРЬ

В. И. Ленина цIерагIара культура Дворец. 9.00. В. И. Ленина цIерагIча культура Дворецa изобразительни искусствай студе дешархой балхий выставка. 19.00. Кагирхой салаIара сайре. «Интер» яха вокально-инструментальни ансамбль.

Н. К. Крупскаяй цIерагIара культура Дворец. 19.00. Кагирхой салаIара сайре.

Химиков культура Дворец. 10.00. «Атеист» яха клуб. Бераштa дола утренник. 11.30. Бераштa кинофильмаш хьокхар. 17.30. Юридически консультаци. 18.00. «Химкомбината кIира» яха радиожурнал.

«Красный молот» завода культура ЦIа. М. И. Калинин ваь 100 шу дизара хетаь «Ахархо, болхло, президент» яха беседа.

Маькха комбината клуб. Къахьегамхой самодеятельни художественни халкъа творчества Еррigсоюзни фестивала хьалхара тур. 10.00. Грозненски маькха комбината, «Родина» совхоза, «Пригородни совхоза, Грозненски дулха комбината художественни самодеятельноста коллективай выступленеш.

«Электроприбор» завода клуб. Къахьегамхой самодеятельни художественни халкъа творчества Еррigсоюзни фестивала хьалхара тур. 10.00. «Красный молот», «Электроприбор», «Трансмаш», «Пишемаш» заводий, САЦВАЗ, «Нефтехимавтоматика» ГФНИПИ художественни самодеятельноста коллективай выступленеш.

Грозненски автотранспортни предприяте клуб. Къахьегамхой самодеятельни художественни халкъа творчества Еррigсоюзни фестивала хьалхара тур. 10.00. Грозненски автотранспортни предприяте, 1436 автоколонна, «Автоспецоборудование» завода, № 3 йолча пассажирски автотранспортни предприяте художественни самодеятельноста коллективай выступленеш.

23 НОЯБРЬ

В. И. Ленина цIерагIара культура Дворец. 9.00 — 11.00. «Заманхо» яха бераштеи кагирхоштеи дола кинотеатр. Къахьегамхой самодеятельни художественни халкъа творчества Еррigсоюзни фестивала хьалхара тур. Производственно-товарни контора, Анисимова цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача завода, «Грознефтехимзаводы» объединене автотранспортни контора, «Грозгипронефтехим», Грозненски газ чакхйоахача завода, «СевКавНИПИнефть» института, КавНИИ художественни самодеятельноста коллективай выступленеш. 12.00. ЗIамига зал. Нохч - ГIалгIай филармоне симфонически оркестра концерт. 15.00. «Просвещене хьалхара нарком» яха А. В. Луначарске 100 шу дизара хетаь беседа. «Заманхо» яха клуб. Къахьегама ветеранашца вIашагIкхетар. 18.00. «Нохч-ГIалгIайчен экономикеи культуреи легIаахар» яха лекци. 18.30. «Глобус» яха кинолекторий. Iилма - популярни фильмаш хьокхар. 19.00. Кагирхой салаIара сайре. «Интер» яха вокально - инструментальни ансамбль.

Н. К. Крупскаяй цIерагIара Дворец. 10.00. «Къона ленинец» яха берий клуб. 12.00. Къахьегамхой самодеятельни художественни халкъа творчества Еррigсоюзни фестивала хьалхара тур. Машинаькъахой больница, Грозненски вагонни депо, локомотивни депо, Н. К. Крупскаяй цIерагIча ДК художественни самодеятельноста коллективай выступленеш. 19.00. Кагирхой салаIара сайре.

Трампарка клуб. 10.00. Къахьегамхой самодеятельни художественни халкъа творчества Еррigсоюзни фестивала хьалхара тур. Швейни объединене, Кога гIир беча фабрика, Трамвай управлене, бIарган дайнарий Еррigсоюзни общества дешара - производственни предприяте, къорабарий Еррigсоюзни общества дешара - производственни предприяте художественни самодеятельноста коллективай выступленеш.

Редактор
Т. А. ТЕБОЕВ.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахареи культураи отдела — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 2-80-71; бухгалтере — 2-54-30. корректорске—2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем 2-80-71; бухгалтерии — 2-54-30. корректорской—2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография изд-ва «Грозненский рабочий», Маяковского, 92.

Заказ № 7523.